STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

RAZZJONAL

L-Ambjent Ġeografiku

IL-PROGRAMM TA’ L-ISTUDJI SOĊJALI

Għall-Iskejjel Primarji
(L-Ambjent Ġeografiku)

Razzjonal

Il-programm ta’ l-Istudji Soċjali għall-Iskejjel Primarji Maltin għandu jwassal biex it-tfal jagħrfu aktar l-ambjent ġeografiku fl-aspetti differenti tiegħu, jifhmu aħjar is-soċjeta` Maltija fl-isfond Malti, Ewro-Mediterranju u globali, u jiksbu dawk il-ħiliet u l-attitudnijiet li jgħinuhom fil-ħajja tagħhom ta’ ċittadini responsabbli f’rabta ma’ ċittadini oħra f’pajjiżhom u fid-dinja.

Il-Miri Ġenerali ta’ l-Ambjent Ġeografiku

Għerf

Tagħrif dwar postijiet u nħawi li jgħinu lit-tfal biex jaraw, f’kuntest ġeografiku, attivitajiet lokali, nazzjonali u internazzjonali.
Tagħrif dwar forom u elementi ġeografiċi li jgħinu lit-tfal biex jaraw, f’kuntest ġeografiku, attivitajiet lokali, nazzjonali u internazzjonali.

Fehma

Fehma ta’ karatteristiċi importanti tas-sistemi fiżiċi ewlenin tad-Dinja u l-interazzjoni bejn dawn is-sistemi.
Fehma tar-relazzjonijiet li jseħħu bejn attivitajiet umani u proċessi fiżiċi, li jinkludu fatturi li bihom is-soċjeta tinfluwenza l-kundizzjonijiet ambjentali u viċi-versa.

Ħiliet

Ħiliet li bihom it-tfal jafu jesprimu ruħhom oralment, artistikament u bil-kitba dwar temi ġeografiċi billi jagħrfu jiddeskrivu, jinnutaw il-qbil u d-differenzi bażiċi bejn forom u elementi ġeografiċi.
Ħiliet li bihom l-istudenti jafu jesprimu ruħhom oralment, artistikament u bil-kitba dwar temi ġeografiċi billi jagħrfu jiddeskrivu u jiddiskutu l-interazzjoni li tgħaddi bejn organizzazzjonijiet umani u forom ġeografiċi.
Ħiliet u kompetenzi meħtieġa biex it-tfal jkunu kapaċi jwettqu studji ġeografiċi, speċjalment interpretazzjoni ta’ mapep u *fieldwork.*

Attitudnijiet

Trawwim fost it-tfal ta' mħabba u rispett lejn l-ambjent ġeografiku.
Trawwim fost it-tfal ta' mħabba u rispett lejn il-grupp li jaħdmu miegħu.
Trawwim fost it-tfal ta' kultura dinamika u kreattiva fl-oqsma kollha msemmija fuq .
Trawwim fost it-tfal ta' interess lejn programmi fuq it-televiżjoni bħall – aħbarijiet, ir-rapport tat-temp, programmi edukattivi u kulturali, programmi fuq in-natura, xjenza , eċċ. L-għalliema huma mħeġġa li jinkludu dawn it-tipi ta' riżorsi fit-tagħlim tagħhom.

Livelli ta' Tagħlim fl-Ambjent Ġeografiku

Huwa maħsub li tul it-tagħlim fis-snin ta' l-iskola primarja l-maġġoranza tat-tfal jilħqu r-raba' livell fuq skala ta' tmienja.
Il-livelli huma skaluni tat-tagħlim fl-ambjent ġeografiku.

L-Ewwel Livell

Permezz ta' l-espressjoni orali u bl-għajnuna ta' stampi, it-tfal jagħrfu xi partijiet mill-ambjent naturali u uman fil-lokalita` tagħhom. Fil-klassi jipparteċipaw ukoll f'attivitajiet maħsuba biex ikabbru l-konoxxenza ta' għadd limitat ta' nħawi naturali u umani li jinsabu qrib ir-raħal jew il-belt tagħhom. Huma josservaw ukoll xi ċikli naturali mill-ħajja ta' kuljum eż. il-lejl u n-nhar; ix-xita u x-xemx.

It-Tieni Livell

Permezz ta' espressjoni orali u artistika u kitba ħafifa, it-tfal jagħrfu firxa limitata ta' elementi fiżiċi u umani li jinsabu fil-lokal tagħhom. Huma wkoll jagħrfu u jiddistingwu elementi u forom fl-ambjent minn fuq ritratti u stampi u dan jagħmluh permezz ta' espressjoni artistika, orali u xi kitba ħafifa. F'dan il-livell l-istudenti jibdew jagħtu xi raġunijiet dwar il-karattru distintiv ta' postijiet differenti fil-lokal tagħhom. Huma jiddeskrivu oralment u artistikament, b'mod sempliċi, xi ċikli naturali mill-ħajja ta' kuljum eż. ix-xitwa u s-sajf; ir-riħ u l-kalma. Barra dan, ikunu jafu jwettqu xi studju ġeografiku ħafif bl-użu ta' xi riżorsi sempliċi.

It-Tielet Livell

Permezz ta' espressjoni orali u artistika u kitba, it-tfal jafu jagħtu tifsira għal firxa ta' elementi fiżiċi u umani li jinsabu fil-Gżejjer Maltin. Huma wkoll juru li jafu fejn jinsabu l-kontinenti fid-dinja, il-pajjiżi ta' madwar il-Mediterran, il-portijiet ewlenin u l-gżejjer ewlenin f'dan il-baħar. It-tfal jibdew joffru raġunijiet għall-karattru distintiv ta' postijiet u nħawi fil-Gżejjer Maltin. Huma wkoll jifhmu l-linji ġenerali li fuqhom jaħdmu ċ-ċikli naturali tal-ħajja ta' kuljum u t-tibdil interattiv li jseħħ waqt il-proċess ta' xi wħud miċ-ċikli naturali. It-tfal jindikaw xi xorta ta' studju ambjentali u juru li jifhmu u jafu jużaw xi riżorsi meħtieġa biex jitwettaq tiftix ġeografiku.

Ir-Raba' Livell

Permezz ta' espressjoni orali, kitba, stampi u mapep, it-tfal kapaċi jagħtu tifsira għal firxa ta' bosta elementi fiżiċi u umani li jinsabu fil-Gżejjer Maltin. Huma wkoll juru li jafu jispjegaw xi kuntrasti f'xi oqsma speċifiċi ta' l-ambjent Malti. Juru wkoll li jifhmu xi punti speċifiċi li fuqhom jaħdmu xi sistemi jew ċikli naturali tal-ħajja ta' kuljum u t-tibdil interattiv li jseħħ waqt il-proċess ta' xi wħud minn dawn iċ-ċikli. It-tfal jagħrfu l-kuntrasti bejn il-forom ġeografiċi fl-ambjent Malti u xi wħud fir-reġjun tal-Mediterran u jkunu jafu jagħtu xi raġunijiet għal dawn il-kuntrasti. It-tfal jafu wkoll jiġbru u jippreżentaw tagħrif ta' studju ġeografiku ħafif maħdum fl-istrutturi ta' l-iskola stess. It-tfal jkunu kapaċi jinterpretaw mapep sempliċi u ritratti meħtieġa għal studju ġeografiku u, marbut ma' dan, l-użu bażiku tat-teknoloġija ta' l-informatika.

RAZZJONAL

L-Ambjent Soċjali

IL-PROGRAMM TA' L-ISTUDJI SOĊJALI

Għall-Iskejjel Primarji
(L-Ambjent Soċjali)

Razzjonal

Il-Programm ta' l-Istudji Soċjali għall-Iskejjel Primarji Maltin għandu jwassal biex it-tfal jagħrfu aktar l-ambjent ġeografiku fl-aspetti differenti tiegħu, jifhmu aktar is-soċjeta` Maltija fl-isfond Malti, Ewro-Mediterranju u globali, u jiksbu dawk il-ħiliet u l-attitudnijiet li jgħinuhom fil-ħajja tagħhom ta' ċittadini responsabbli f'rabta ma' ċittadini oħra f'pajjiżhom u fid-dinja.

Il-Miri Ġenerali fl-Ambjent Soċjali

Aktar milli jħarreġ lit-tfal biex jiftakru u jirriproduċu bl-amment fatti u informazzjoni, l-Istudji Soċjali għandu jagħti tagħrif korrett dwar fatti u ġrajjiet soċjali, iwieżen u jsaħħaħ il-fehma tagħhom, iħarreġ fil-ħiliet bħala għodda meħtieġa għal impenn fil-ħajja tas-soċjeta`, u jiżviluppa attitudnijiet pożittivi. L-aspett ta' l-Ambjent Soċjali fis-sillabu jilħaq dawn l-erba' miri ġenerali billi jipproponi taħriġ fl-oqsma ta':

Tagħrif:

- jagħrfu l-elementi li jsawru l-ambjenti differenti tagħhom
- ikollhom tagħrif dwar il-karatteristiċi tal-kultura u l-identita' Maltija
- jagħrfu l-proċessi li jseħħu fl-ambjent soċjali
- ikunu jafu b'dawk l-arranġamenti soċjali jew istituzzjonijiet li jaqdu l-ħtiġijiet fis-soċjeta`
- ikunu konxji li huma ċittadini ta' Pajjiżhom, ta' l-Ewropa u tad-Dinja

Fehma:

- jifhmu l-aspetti differenti ta’ l-ambjent
- jifhmu r-rabtiet umani fir-relazzjonijiet soċjali
- jifhmu kif huma jagħmlu parti minn grupp u minn istituzzjoni soċjali
- jifhmu l-funzjoni ta’ l-istituzzjonijiet soċjali u l-importanza tagħhom fis-soċjeta`
- jifhmu li bħala ċittadini għandhom drittijiet u dmirijiet
- jifhmu r-rabta bejn drittijiet u dmirijiet
- jagħrfu li Malta hi fl-Ewropa u li hi wkoll parti mill-għaqda ta’ pajjiżi fl-Ewropa magħrufa bħala l-Unjoni Ewropea

Ħiliet:

- josservaw l-ambjent, jidentifikaw u jiddeskrivu l-karatteristiċi tiegħu
- jiddeskrivu fatti u ġrajjiet soċjali
- jipparteċipaw fl-attivitajiet tal-grupp
- jiksbu tagħrif fuq ġrajjiet, fatti u esperjenzi bl-għodod tal-qari, stampi u ritratti, intervisti, u l-użu tat-teknoloġija ta’ l-informatika
- jistaqsu, jaqraw u jfittxu dwar il-kulturi tal-pajjiżi Ewropej, u jsibu xebh bejn l-attivitajiet fi programmi edukattivi Ewropej u l-Istudji Soċjali

Attitudnijiet:

- ikunu miftuħin għad-diversita` fl-ideat u l-kultura
- juru li lesti li jisimgħu u jirrispettaw l-ideat ta’ l-oħrajn
- ikunu lesti li jesprimu ideat personali mingħajr ma jweġġgħu s-sentimenti ta’ ħaddieħor
- juru sens ta’ apprezzament ta’ l-ambjent naturali u storiku
- jirrispettaw id-drittijiet ta’ l-oħrajn
- juru li jemmnu fil-paċi u s-solidarjeta` ma’ l-oħrajn
- ikollhom sens ta’ ġustizzja fir-relazzjonijiet tagħhom fil-grupp
- iħarsu aktar lejn il-paċi u n-non-vjolenza fl-Ewropa u fid-dinja milli lejn it-terroriżmu u l-gwerer

Livelli Ta' Tagħlim fl-Ambjent Soċjali

Ix-xogħol fil-parti ta' l-Ambjent Soċjali hu mfassal fuq proċess ta' tagħlim li matulu t-tfal jilħqu gradatament erba' livelli ta' tagħlim fuq skala sħiħa ta' tmien livelli. Hu mistenni li l-maġġoranza tat-tfal ikunu laħqu r-raba' livell sakemm itemmu l-kors tal-Primarja. Il-livelli ta' tagħlim huma hekk:

L-Ewwel Livell

It-tfal jagħmlu osservazzjonijiet ħfief fuq dak li jaraw madwarhom billi jsemmu l-oġġetti, l-imkejjen u l-persuni fl-ambjent ta' madwarhom. Jagħrfu l-imġibiet differenti tan-nies u jistaqsu dwar l-ambjent. Esperjenzi ta' soċjalizzazzjoni jibdew jidhru fl-interazzjoni fil-gruppi, kif din turi ruħha fil-komunikazzjoni verbali u non-verbali.

It-Tieni Livell

It-tfal jagħmlu osservazzjonijiet aktar wiesgħa ta' l-ambjent billi jiddeskrivu oġġetti, imkejjen u persuni, u jqabbluhom ma' tpinġijiet u stampi. Huma jesprimu ideat elementari fuq il-karatteristiċi ta' l-ambjent naturali u dak uman. Juru li huma jagħmlu parti minn grupp billi jieħdu sehem fl-attivitajiet tal-grupp. Is-sens ta' soċjalizzazzjoni jibda jinħass aktar billi jikkomunikaw b'mod verbali u non-verbali ma' forom differenti ta' mġiba. Juru li lesti li jitgħallmu mill-oħrajn.

It-Tielet Livell

It-tfal jagħrfu r-rwoli differenti li jsawru l-ambjent soċjali. Huma juru għarfien bażiku ta' l-imġiba u r-relazzjonijiet soċjali fil-grupp. Il-mod kif jesprimu ruħhom, verbalment u bil-kitba ta' sentenzi ħfief, juri li huma qegħdin jifhmu l-ideat ta' nies oħra. Il-karatteristiċi ewlenin ta' l-identita` nazzjonali, bħalma hi l-Lingwa u t-Tradizzjonijiet, jibdew jiġu magħrufa. Xi arranġamenti soċjali fis-soċjeta`, bħall-Familja u l-Edukazzjoni, jibdew jiġu identifikati. Il-proċess ta' soċjalizzazzjoni jibda jinħass aktar hekk kif dawk li jkunu qegħdin jitgħallmu jorbtu l-esperjenzi tagħhom ma' dawk ta' nies oħra fis-soċjeta`.

Ir-Raba' Livell

It-tfal jiddeskrivu r-rwoli differenti fil-grupp. Huma jiddeskrivu u jqabblu l-modi ta' interazzjoni f'ambjenti soċjali differenti. Jgħidu kif jaħsbuha fuq l-ideat, ir-rwoli u l-imġiba ta' l-oħrajn, u jippreżentaw il-ħsieb tagħhom bil-kitba. Jibdew isemmu drittijiet u dmirijiet bażiċi fil-ħajja tal-grupp. Dawk li jitgħallmu jagħrfu x'inhu r-rwol ta' l-istituzzjonijiet soċjali fil-ħajja ta' nazzjon, u jiddeskrivu dan ir-rwol b'mod orali u bil-kitba. Huma jibdew jaddottaw metodi elementari ta' riċerka, bħalma hu l-ġbir ta' informazzjoni, biex jagħmlu studji deskrittivi ta' l-ambjent soċjali.

RAZZJONAL

L-Ambjent Storiku

Razzjonal

Il-Miri Ġenerali ta’ l-Ambjent Storiku

L-istudenti għandhom jakkwistaw tagħrif dwar dak li ġara fil-passat biex ikunu jistgħu jifhmu minn xiex għadda minnu pajjiżna. Dan it-tagħrif għandu jkun imsaħħaħ b'interpretazzjoni ta' għala ġara hekk fil-qedem. Huma għandhom jiżviluppaw ħiliet partikolari fl-istorja bħal: li jibdew jifhmu t-tibdil u l-kontinwita' matul iż-żminijiet, jibdew jiżviluppaw idea ta' kronoloġija, jibdew ikunu kapaċi jimmaġinaw lilhom infushom jgħixu f'dak iż-żmien (empatija) u jkunu kapaċi jidentifikaw aspetti ta' natura storika minn diversi sorsi.

Deskrizzjoni ta' Livelli

It-tagħlim ta' l-istorja hu mfassal fuq proċess li hu bbażat fuq tmien livelli. Hu mistenni li l-maġġoranza tat-tfal jilħqu t-tielet livell sakemm itemmu l-kors tal-Primarja.

L-Ewwel Livell

B'użu ta' diversi riżorsi edukattivi, it-tfal għandhom jiddistingwu bejn il-preżent u l-passat fil-ħajja tagħhom u ta' nies oħra, u jkunu kapaċi jirrakkontaw stejjer sempliċi. Huma jkunu kapaċi jiftakru xi ġrajjiet storiċi b'xi dettal u jkunu kapaċi jirrispondu mistoqsijiet sempliċi fuq il-passat, l-iżjed b'użu ta' stampi.

It-Tieni Livell

It-tfal għandhom jibdew jifhmu x'inhi kronoloġija billi jpoġġu xi ftit ġrajjiet wara xulxin u jibdew jużaw terminoloġija sempliċi fuq iż-żmien eż. is-sena l-oħra. Huma għandhom jifhmu u jagħtu xi tagħrif dwar xi wħud mill-ġrajjiet ewlenin u l-personaġġi li studjaw dwarhom. Huma jkunu kapaċi jakkwistaw informazzjoni sempliċi minn diversi tipi ta' evidenza li jinkludu stampi u testi.

It-Tielet Livell

It-tfal għandhom jifhmu li ħajjithom kienet differenti mill-ħajja tan-nies l-oħra fil-passat. Huma juru li għandhom tagħrif biżżejjed biex jifhmu l-ġrajjiet ewlenin u l-personaġġi li studjaw fuqhom. Huma jkunu kapaċi jagħmlu osservazzjonijiet sempliċi fuq in-nies li studjaw dwarhom u jistaqsu mistoqsijiet minn diversi sorsi ta' evidenza. Huma jibdew jipproduċu xi forma sempliċi ta' kitba strutturata.

Ir-Raba' Livell

It-tfal jibdew jassoċjaw xi ismijiet storiċi ma' perijodi speċifiċi ta' żmien, jirriflettu fuq il-karatteristiċi ta' dawn il-perijodi differenti ta' żmien u jaslu għal xi konklużjonijiet personali. Huma jkunu kapaċi jħaddmu t-tagħrif akkwistat biex jifhmu perijodi differenti ta' l-istorja bl-użu ta' sorsi. Huma jibdew jużaw xi sorsi biex jifhmu aħjar in-nies u l-ġrajjiet. Huma jkunu kapaċi jaslu għal elementi sempliċi ta' empatija u jibdew jimmaġinaw x'kienu xi wħud mir-reazzjonijiet differenti tan-nies fil-passat. Huma jkunu kapaċi jirraġunaw u jaslu għall-konklużjonijiet tagħhom mill-informazzjoni li jkunu ħadu.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

L-EWWEL SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku
Għall-Ewwel Sena

1.1 IT-TEMP U L-KLIMA	1.2 IL-PAJSAĠĠ U L-PROĊESSI FIŻIĊI	1.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	1.4 STILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
1.1.1 Is-Sħana u l-Bard	1.2.1 Id-dehra tal-pajsaġġ qrib fejn ngħixu: Xi għoljiet, widien u pjanura	1.3.1 L-isem tal-belt jew raħal tagħna .	1.4.1 Attivitajiet tat-tfal tul il-jum
1.1.2 X'nilbsu minħabba t-temp	1.2.2 Tibdil fil-pajsaġġ li jsir mat-tibdil tat-temp	1.3.2 Bini kbir fil-belt jew raħal tagħna	1.4.2 Eżempji żgħar ta' kif nistgħu ma naħlux ikel, ilma u karta
1.1.3 Effetti oħra fuq il-ħajja tagħna ta' kuljum		1.3.3 Triq ewlenija fil-belt jew raħal tagħna	
1.1.4 It-tibdil li jseħħ madwarna minħabba t-temp		1.3.4 Tifsira ta' trasport pubbliku u privat	
		1.3.5 Użu ieħor ta' l-art: ġonna, għelieqi	

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali Għall-Ewwel Sena

1.1 JIEN U L-OĦRAJN	1.2 KOMUNIKAZZJONI	1.3 JIEN U L-AMBJENT
1.1.1 It-tfal jagħrfu aħjar lilhom infushom	1.2.1 It-tfal juru l-ħila li jirrelataw ma' l-oħrajn	1.3.1 It-tfal juru sens ta' osservazzjoni tal-fatturi ewlenin fl-ambjent ta' madwarhom
1.1.2 Jagħrfu l-ambjent tal-klassi u ambjenti familjari oħra	1.2.2 Jipparteċipaw fl-attivitajiet tal-grupp	1.3.2 Juru l-ħila li jsemmu u jidentifikaw il-karatteristiċi ambjentali
1.1.3 Juru s-sens ta' grupp	1.2.3 Juru li lesti li jaqsmu oġġetti, stejjer u esperjenzi ma' l-oħrajn	1.3.3 Juru ħila fl-espressjoni verbali ta' dak li josservaw

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku
Għall-Ewwel Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITA' FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA
1.1 Jien Innifsi	Ikunu kapaċi jispjegaw minn xiex għaddew minnu f'ħajjithom sa issa u jkunu kapaċi jqiegħdu l-ġrajjiet wara xulxin	Jifhmu li dak li għaddew minnu f'ħajjithom huwa xi ħaġa komuni għat-tfal kollha	Jifhmu li l-ħajja tat-tfal kienet simili u fl-istess ħin differenti fiż-żminijiet ta' qabel	Jifhmu f'liema kundizzjoni kienu jgħixu t-tfal fi żminijiet oħra
1.2 Il-Familja tiegħi	Ikunu jafu l-istorja tal-familja tagħhom	Jifhmu li missierhom u ommhom darba kienu tfal bħalhom u meta kibru ffurmaw familja għalihom	Jifhmu kif fil-ħajja fil-familja fl-antik kien hemm sitwazzjonijiet simili u fl-istess ħin differenti minn dawk tal-lum	Jidentifikaw il-familji tal-passat minn dawk tal-lum minn sorsi viżwali
1.3 Il-Ġugarelli	Jindunaw li ċertu ġugarelli ma kinux jeżistu fil-passat	Jifhmu għala kien hemm dawk it-tip ta' ġugarelli fl-imgħoddi u kif dawn tbiddlu llum	Jifhmu li t-tip ta' ġugarelli li t-tfal kellhom fil-passat qegħdin jinbidlu minħabba l-progress li sar	Permezz ta' sorsi viżwali jifhmu kif il-ġugarelli jiddependu fuq iż-żminijiet differenti

PROGRAMM

L-Ewwel Sena
L-Ambjent Ġeografiku

1.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
1.1.1 Is-Sħana u l-Bard	Għerf: Kull lezzjoni trid tinbena fuq is-sensi : mess, smigħ, ħars u fuq ħsejjes vokali. Ħiliet: Ipinġu tpinġija marbuta mat-tema, flimkien ma' movimenti tal-ġisem li jwasslu l-messaġġ; jitkellmu dwar it-tpinġija tagħhom. Riżorsi: Għandhom jintrabtu ma' dawn: il-mużika, id-drama u l-isport.
1.1.2 X'nilbsu minħabba t-temp	Għerf: Waqt ix-xita, fil-kesħa, fis-sħana L-uniformi fix-xitwa u fis-sajf Ħiliet: ara noti 1.1.1 Riżorsi: ara noti 1.1.1
1.1.3 Effetti oħra fuq il-ħajja tagħna ta' kuljum	Fehma: Jisbaħ tard jew kmieni Jidlam tard jew kmieni Nistgħu naslu tard minħabba l-maltemp Ħiliet: ara noti 1.1.1 Riżorsi: ara noti 1.1.1
1.1.4 It-tibdil li jseħħ madwarna minħabba t-temp	Għerf: Is-siġar joħorġu jew iwaqqgħu l-weraq Il-wasla tal-fjuri, l-għasafar, il-friefet L-ilmijiet waqt ix-xita L-ilma fil-widien It-toroq waqt ix-xita: ilma u tajn Ħiliet: ara noti 1.1.1 Riżorsi: ara noti 1.1.1

1.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim		Noti
1.2.1	Id-dehra tal-pajsaġġ qrib fejn ngħixu: xi għolja, wied u pjanura	Għerf: Jista' jkun li xi ħaġa minn dawn tkun tidher mit-twieqi ta' l-iskola. Agħmel referenza għalihom waqt xi ħarġa. Irid isir enfasi fuq l-ilwien u l-ħsejjes minn sorsi naturali jew riżorsi umani. Ħiliet: It-tpinġija, nitkellmu dwar…, niddeskrivu Riżorsi: Stampi, ritratti u tpinġija, filmati fuq it-TV jew vidjow
1.2.2	Tibdil fil-pajsaġġ li jsir mat-tibdil tat-temp	Ara 1.1.4

1.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-tagħlim		Noti
1.3.1	L-isem tal-belt jew raħal tagħna	Ħiliet: Jitgħallmu jagħrfu l-isem u jaqrawh
1.3.2	Bini kbir fil-belt jew raħal tagħna	Għerf: Jagħrfu l-iskola, il-knisja parrokkjali, iċ-ċentru ċiviku, xi palazz
1.3.3	Triq ewlenija fil-belt jew raħal tagħna	Għerf: X'jisimha; jitkellmu fuqha
1.3.4	Tifsira ta' trasport pubbliku u privat	Għerf: Tal-Linja; x'numru hi
1.3.5	Użu ieħor ta' l-art: ġonna, għelieqi	Fehma: Jitkellmu dwarhom Riżorsi: Forsi jidhru mill-klassi; waqt xi ħarġa; użu ta' ritratti, stampi u tpinġija

1.4 Stili ta' Ħajja u Ħarsien Ambjentali

Miri tat-tagħlim		Noti
1.4.1	Attivitajiet tat-tfal tul il-jum: fid-dar fl-iskola fil-ġonna fit-triq fil-kampanja.	Attitudnijiet: L-iskop għandu jkun li nkabbru fit-tfal il-kuxjenza ambjentali. Ikunu fejn ikunu, l-imġiba tat-tfal trid tirrifletti dan. Riżorsi: Kemm jista' jkun, permezz ta' użu varjat ta' riżorsi : mistoqsijiet, diskussjoni, rakkonti, drama, tpinġija, mużika, vidjows, *software* u *Internet*
1.4.2	Eżempji żgħar ta' kif nistgħu ma naħlux ikel, ilma u karta	Attitudnijiet: Ara noti 1.4.1 Attenzjoni għall-ikel u xorb li t-tfal jikkunsmaw fl-iskola. Ħiliet: Kif nistgħu nużaw il-karti aħjar. 'Proġett Skart' u l-programm 'EkoSkola' jgħinu ħafna biex jintlaħqu dawn il-miri.

PROGRAMM

L-Ewwel Sena
L-Ambjent Soċjali

1.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
1.1.1 It-tfal jagħrfu aħjar lilhom infushom	Dawn it-tliet miri ta' tagħlim jgħinu lit-tfal jiżviluppaw is-sens ta' stima pożittiva tagħhom infushom u kunfidenza fihom infushom bħala parti minn grupp. Jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi kurrikulari oħra. Ara l-aspetti ta' *Inkun Naf Lili Nnifsi* ('Self-Awareness') u *L-iżvilupp tas-Sens Komunitarju* ('Developing a Sense of Belonging') tat-Tema "L-Istima Tiegħi Nnifsi"fil-programm tal-PSD. Sabiex juru li qegħdin jaħdmu f'din il-mira ta' tagħlim, it-tfal jgħidu isimhom quddiem l-oħrajn, kemm għandhom żmien, liema hi l-klassi tagħhom. Jitkellmu fuq dak li jħobbu, x'jogħġobhom u x'ma jogħġobhomx.
1.1.2 Jagħrfu l-ambjent tal-klassi u ambjenti familjari oħra	Isiru jafu l-ismijiet tat-tfal tal-klassi; jagħmlu osservazzjonijiet fuq dak li jaraw id-dar, fil-klassi, fit-triq.
1.1.3 Juru s-sens ta' grupp	Juru s-sens li huma aċċettati mill-oħrajn bl-imġiba tagħhom u bi kliemhom, l-aktar waqt il-logħob.

1.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
1.2.1 It-tfal juru l-ħila li jirrelataw ma' l-oħrajn	Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim għandhom iservu bħala bażi ta' l-iżvilupp tal-ħiliet fil-komunikazzjoni. Komunikazzjoni tajba tfisser relazzjonijiet soċjali b'saħħithom. Jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi kurrikulari oħra, bħat-Tema dwar *Il-Komunikazzjoni* fil-PSD. Ara b'mod partikulari l-aspetti li jittrattaw il-ħila li nitkellem quddiem l-oħrajn b'kunfidenza ('Developing Confidence in Speaking'), il-ħila li nisma' u nifhem ('Practising Listening') u l-ħila li nuri l-emozzjonijiet tiegħi ('Disclosing Feelings'*)*. Hawnhekk it-tfal isemmu n-nies li jiltaqgħu magħhom id-dar, fit-triq, fil-klassi, l-iskola. It-tfal jagħmlu osservazzjonijiet ħfief fuq l-imġiba ta' dawn in-nies.
1.2.2 Jipparteċipaw fl-attivitajiet tal-grupp	Juru sinjali ta' relazzjonijiet verbali u non-verbali bħal tbissim, tixjir ta' l-idejn, jieħdu b'idejn xulxin.
1.2.3 Juru li lesti li jaqsmu oġġetti, stejjer u esperjenzi ma' l-oħrajn	Jisimgħu lil xulxin, jitkellmu bejniethom, jilagħbu flimkien, jaqsmu oġġetti tal-logħob, ikel, stejjer, esperjenzi.

1.2.4 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
1.3.1 It-tfal juru sens ta' osservazzjoni tal-fatturi ewlenin fl-ambjent ta' madwarhom	L-iżvilupp tal-ħila li josservaw u jagħrfu l-ambjent u l-fatturi li jsawruh jgħin lit-tfal japprezzaw l-ambjent u jħossuhom aktar parti minnu. It-tagħrif u l-osservazzjoni ta' l-ambjent huma l-bidu ta' l-edukazzjoni ambjentali. Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi kurrikulari oħra. F'din il-mira jsiru osservazzjonijiet ħfief ta' l-ambjent fid-dar, fil-klassi, fl-iskola, fit-triq u fil-knisja tal-belt/raħal.
1.3.2 Juru l-ħila li jsemmu u jidentifikaw il-karatteristiċi ambjentali	Jissemmew b'isimhom l-oġġetti, l-imkejjen u n-nies li huma parti mill-ambjent tat-tfal.
1.3.3 Juru ħila fl-espressjoni verbali ta' dak li josservaw	Jesprimu dak li josservaw bi tpinġija, bil-kliem u bil-kitba ta' kliem ħafif.

PROGRAMM

L-Ewwel Sena
L-Ambjent Storiku

1.1 Jien Innifsi

Miri ta' Tagħlim		Noti
1.1.1	Ikunu kapaċi jispjegaw minn xiex għaddew minnu f'ħajjithom sa issa u jkunu kapaċi jqiegħdu l-ġrajjiet wara xulxin	It-tfal għandhom jifhmu li ħajjithom bdiet bħala trabi u huma bdew jikbru matul iż-żmien. Huma għandhom ikunu kapaċi jidentifikaw kif ġraw ċertu ġrajjiet f'ħajjithom eż. il-magħmudija, l-ewwel pass tagħhom, jibdew imorru l-iskola, jibdew jiktbu l-ewwel numri u ittri eċċ.
1.1.2	Jifhmu li dak li għaddew minnu f'ħajjithom huwa xi ħaġa komuni għat-tfal kollha	Jifhmu li dawn l-istadji huma komuni għat-tfal kollha ta' żminijiet differenti u m'humiex influwenzati minn qagħda soċjali jew kulur tal-ġilda.
1.1.3	Jifhmu li l-ħajja tat-tfal kienet simili u f'istess ħin differenti fiż-żminijiet ta' qabel	Jaraw li, minkejja s-similaritajiet fil-ħajja tat-tfal matul iż-żmien, kien hemm ukoll differenzi eż. tip ta' ikel li kienu jieklu, il-kura li kienu jingħataw, kif kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom, kumditajiet li għandhom illum li dari ma kinux jeżistu eċċ.
1.1.4	Jifhmu f'liema kundizzjoni kienu jgħixu t-tfal fi żminijiet oħra	Jifhmu li dari ma kienx hawn il-kumditajiet tal-lum eż. il-logħob fuq il-kompjuter, logħob mekkanizzat, kura speċjalizzata eċċ.

1.2 Il-Familja Tiegħi

Miri ta' Tagħlim	Noti
1.2.1 Ikunu jafu l-istorja tal-familja tagħhom	It-tfal għandhom ikunu jafu l-istadji differenti ta' kif il-familja tagħhom ġiet iffurmata eż. iż-żwieġ ta' missierhom u ommhom, it-twelid ta' l-ulied eċċ.
1.2.2 Jifhmu li missierhom u ommhom darba kienu tfal bħalhom u meta kibru ffurmaw familja għalihom	Ikunu konxji bit-tibdil li jġib miegħu ż-żmien fuq in-nies.
1.2.3 Jifhmu kif fil-ħajja tal-familja fl-antik kien hemm sitwazzjoni simili u fl-istess ħin differenti minn dawk tal-lum	Jifhmu li l-ħajja fil-familja kienet f'ħafna aspetti l-istess fl-antik iżda llum hi influwenzata mit-tibdil kbir li ġab iż-żmien.
1.2.4 Jidentifikaw il-familji tal-passat minn dawk tal-lum minn sorsi viżwali	Ikunu kapaċi jidentifikaw minn ritratti differenti jekk il-familji murija humiex dawk tal-passat jew dawk tal-lum.

1.3 Il-Ġugarelli

Miri ta' Tagħlim	Noti
1.3.1 Jindunaw li ċerti ġugarelli ma kinux jeżistu fil-passat	It-tfal għandhom ikunu konxji li xi tipi ta' ġugarelli, bħal dawk li jaħdmu bil-batteriji, ma kinux jeżistu fl-imgħoddi.
1.3.2 Jifhmu għala kien hemm dawk it-tip ta' ġugarelli fl-imgħoddi u kif dawn tbiddlu llum	Ikunu konxji bit-tibdil li ġab miegħu ż-żmien. Illum ħafna iżjed ġenituri għandhom il-flus biex jixtru ġugarelli li jiswew lit-tfal tagħhom. Bil-progress li sar il-ġugarelli nfushom saru iżjed raffinati.
1.3.3 Jifhmu li t-tip ta' ġugarelli li t-tfal kellhom fil-passat qegħdin jinbidlu minħabba l-progress li sar	Jifhmu kif l-invenzjonijiet tad-dawl u l-batteriji kellhom effett kbir fuq it-tip ta' ġugarelli li saru popolari mat-tfal. Invenzjonijiet ġodda, bħall-kompjuter, wasslu wkoll biex il-logħob fuq il-kompjuter isir iżjed popolari mill-ġugarelli sempliċi.
1.3.4 Permezz ta' sorsi viżwali jifhmu kif il-ġugarelli jiddependu miż-żminijiet differenti	Jinterpretaw dak li jaraw fl-istampi differenti biex jaslu għall-konklużjonijiet tagħhom dwar jekk il-logħob li qegħdin jaraw kienx tal-passat jew tal-preżent.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

IT-TIENI SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku
Għat-Tieni Sena

2.1 IT-TEMP U L-KLIMA	2.2 IL-PAJSAĠĠ U L-PROĊESSI FIŻIĊI	2.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	2.4 STILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
2.1.1 Il-Bnazzi	2.2.1 Il-kampanja b'mod ġenerali	2.3.1 Kategoriji ta' bini fil-belt jew raħal tagħna: Djar privati Bini tal-Gvern Bini tal-Knisja Bini kummerċjali	2.4.1 Kif jgħixu n-nies fil-belt jew raħal u dawk tal-kampanja
2.1.2 Ir-Riħ	2.2.2 Elementi speċifiċi tal-kampanja fl-inħawi tal-belt jew raħal tagħna	2.3.2 It-trasport pubbliku: kif tużah, fejn jista' jwasslek	2.4.2 Minn fejn jiġi l-ikel bħall-ħalib, il-ħobż, il-ħaxix, il-laħam (Ftit eżempji)
2.1.3 Is-Sħab u x-Xita			
2.1.4 Ir-Ragħad u s-Sajjetti			

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali
Għat-Tieni Sena

2.1 JIEN U L-OĦRAJN	2.2 KOMUNIKAZZJONI	2.3 JIEN U L-AMBJENT
2.1.1 It-tfal jagħrfu u jsemmu l-kwalitajiet pożittivi u l-limitazzjonijiet f'ħajjithom	2.2.1 Jiżviluppaw il-ħila li jaħdmu fi grupp	2.3.1 Jagħrfu li l-ambjent hu magħmul minn fatturi naturali, bini u fatturi umani/soċjali
2.1.2 Jibdew isemmu u jifhmu l-vantaġġi ta' meta taħdem ma' l-oħrajn	2.2.2 Jiżviluppaw sens ta' sigurta` fil-grupp	2.3.2 Juru għamliet ta' mġiba ta' soċjalizzazzjoni fil-familja, fl-iskola, fil-lokalita`
2.1.3 Josservaw id-differenzi bejnhom u l-oħrajn	2.2.3 Jibdew jifhmu li jistgħu jikkomunikaw ma' gruppi ta' nies akbar mill-familja u l-iskola	2.3.3 Jagħrfu aktar l-ambjent uman/soċjali fil-familja, fl-iskola, fil-lokalita`, fil-pajjiż
2.1.4 Jibdew iwessgħu l-għarfien tagħhom ta' l-oħrajn: mill-familja għall-iskola, għal-lokalita`, għal Malta		

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku Għat-Tieni Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITA FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA
2.1 Il-Lokal fejn noqgħod	Ikollhom tagħrif dwar il-postijiet l-aktar importanti fil-lokal tagħhom	Jifhmu liema postijiet fil-lokal huma qodma u liema huma ġodda	Jifhmu għala xi postijiet fil-lokal baqgħu l-istess u oħrajn tbiddlu	Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw jekk il-postijiet tal-lokal tbiddlux ħafna jew baqgħu l-istess
2.2 Il-vaganzi tagħna	Ikollhom tagħrif dwar kif it-tfal kienu jgħaddu l-ħin matul il-vaganzi matul iż-żminijiet	Jifhmu għala t-tfal kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom f'dan il-mod	Jifhmu x'baqa' l-istess u x'inbidel matul iż-żmien	Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw kemm id-drawwiet tat-tfal tbiddlu jew le matul iż-żmien
2.3 L-Iskejjel	Ikunu jafu kif kienet tingħata l-ewwel tip ta' edukazzjoni b'mod individwali	Jifhmu għala ftit kienet tingħata importanza lill-edukazzjoni fil-passat	Ikunu jafu li, minkejja li l-iskejjel ilhom ħafna jeżistu, mhux dejjem kellhom l-istess forma	Permezz ta' sorsi viżwali jippruvaw jimmaġinaw kif kienet tkun il-ġurnata fl-iskola fil-passat
2.4 L-Ikel	Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ikel kien popolari dari u llum	Jifhmu għala dak l-ikel kien popolari	Jifhmu kif xi drawwiet ta'l-ikel baqgħu jintużaw matul iż-żmien	

PROGRAMM

It-Tieni Sena
L-Ambjent Ġeografiku

2.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
2.1.1 Il-Bnazzi	Attitudnijiet: It-tfal jassoċjaw il-fenomeni tat-temp ma' lwien, ħsejjes, irwejjaħ u esperjenzi ta' ferħ jew dwejjaq. Fil-każ tal-bnazzi x'aktarx ikunu esperjenzi pożittivi li jnisslu ferħ; din hi opportunita` biex niżviluppaw fit-tfal il-kwalitajiet affettivi barra dawk kognittivi. Riżorsi: Ċertament l-arti, id-drama u l-mużika huma *media* importanti biex iwasslu t-tagħlim b'mod kreattiv. Rabta mas-sillabu *"Primay Science" Yr 2 Topic "Weather Watch"*
2.1.2 Ir-Riħ	Attitudnijiet: Ara noti 2.1.1 Dan ukoll jgħodd għal dan it-topik iżda fil-każ tar-riħ jista' jagħti lok għall-esperjenzi negattivi, l-aktar ta' biża'. Hawn jinħtieġ inkunu attenti u kawti ħafna, billi fl-iżvilupp ta' dan il-mira u oħrajn f'din it-taqsima, ma nħallux il-fattur tal-biża' bl-ebda mod jiddomina. Rabta mas-sillabu "*Primary Science" Yr 2 Topic "Weather Watch"*
2.1.3 Is-Sħab u x-Xita	Ara noti 2.1.1, 2.1.2 Rabta mas-sillabu "*Primary Science" Yr 2 Topic "Weather Watch"*
2.1.4 Ir-Ragħad u s-Sajjetti	Ara noti 2.1.1, 2.1.2 Rabta mas-sillabu "*Primary Science" Yr2 Topic "Weather Watch"*

2.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim	Noti
2.2.1 Il-kampanja b'mod ġenerali	Fehma: F'din is-sena jrid isir enfasi fuq it-tibdil naturali li jseħħ fil-kampanja minħabba l-istaġuni, minħabba fenomeni naturali mhux previsti (nixfa, għargħar u oħrajn) u l-id tal-bniedem. Riżorsi: Kollox fuq livell sempliċi permezz ta' l–arti, il-mużika u d-drama, *media* oħra bħal ritratti u vidjows; anki kultant permezz ta' ħarġiet.
2.2.2 Elementi speċifiċi tal-kampanja fl-inħawi tal-belt jew raħal tagħna	Fehma:Ara noti 2.2.1 Ħeġġeġ lit-tfal iwasslu xi esperjenzi li ħafna minnhom ikollhom fl-inħawi tal-kampanja qrib darhom . Rabta ma' *"Primary Science" Yr2 Topic "Habitats"*

2.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-Tagħlim	Noti
2.3.1 Kategoriji ta' bini fil-belt jew raħal tagħna: Djar privati Bini tal-Gvern Bini tal-Knisja Bini kummerċjali	Fehma: Jibdew jagħrfu d-differenzi bejn post privat u post pubbliku. Rabta ma' l-aspett storiku ta' dan is-sillabu Rabta ma' l-aspett soċjali ta' dan is-sillabu
2.3.2 It-trasport pubbliku: kif tużah, fejn jista' jwasslek	Għerf: Ftit tagħrif importanti bl-inqas terminoloġija: in-numru, minn fejn tirkeb; kemm tħallas, kif tagħmel biex tinżel, fejn tista' tieqaf; xi postijiet milħuqa mit-trasport pubbliku.

2.4 Stili ta' Ħajja u Ħarsien Ambjentali

Miri tat-tagħlim	Noti
2.4.1 Kif jgħixu n-nies fil-belt jew raħal u dawk tal-kampanja	Fehma: Ftit punti dwar stili ta' ħajja fl-ibliet u fil-kampanja: id-differenzi biex jixtru, biex imorrru l-iskola jew il-knisja.
2.4.2 Minn fejn jiġi l-ikel bħall-ħalib, il-ħobż, il-ħaxix, il-laħam (Ftit Eżempji)	Attitudnijiet: Trawwim ta' kuxjenza ambjentali u kif wieħed jista' jagħti ftit sehem fil-ħarsien ta' l-ambjent, x'jiġri kieku ħadd ma jagħti kas. Fehma: Il-vantaġġi ta' ikel frisk fuq ikel ippriservat fil-*freezers* jew fil-laned. Rabta ma' *"Food Technology"*

PROGRAMM

It-Tieni Sena
L-Ambjent Soċjali

2.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.1.1 It-tfal jagħrfu u jsemmu l-kwalitajiet pożittivi u l-limitazzjonijiet f'ħajjithom	Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim għandhom iwasslu lit-tfal biex jifhmu aktar lilhom infushom bħala l-bidu ta' relazzjonijiet ma' l-oħrajn. L-osservazzjonijiet li jagħmlu għandhom jiġu espressi verbalment, bi tpinġija u bil-kitba ta' kelmiet u sentenzi ħfief. Orbot dawn il-miri mat-temi dwar *'L-Istima tiegħi Nnifsi'* ('Self-Esteem') u *'Ir-Relazzjonijiet'* ('Relationships') fil-PSD. Ara l-aktar l-aspetti dwar *'Nifhem 'l-Oħrajn'* ('Understanding Others') u *'Naħdmu Flimkien ma' l-Oħrajn'* ('Cooperating with Others'). F'din il-mira ta' tagħlim it-tfal jagħrfu l-kwalitajiet sbieħ u l-limitazzjonijiet tagħhom u ta' l-oħrajn; Jaċċettaw l-iżbalji tagħhom u ta' l-oħrajn; u juru imġibiet biex ifissru li jridu jnaqqsu dawn il-limitazzjonijiet.
2.1.2 Jibdew isemmu u jifhmu l-vantaġġi ta' meta taħdem ma' l-oħrajn	Juru li lesti jilagħbu u jaħdmu ma' l-oħrajn; isemmu wħud mill-vantaġġi li jaraw meta jaħdmu ma' l-oħrajn.
2.1.3 Josservaw id-differenzi bejnhom u l-oħrajn	Isemmu d-differenzi li jaraw id-dar, fil-klassi u l-iskola, fil-belt/raħal fejn joqogħdu; juru li qegħdin jifhmu li d-differenzi ma jfissrux firda fil-mod kif jitkellmu u jpinġu.
2.1.4 Jibdew iwessgħu l-għarfien tagħhom ta' l-oħrajn: mill-familja għall-iskola, għal-lokalita', għal Malta	Minn stampi, stejjer u aħbarijiet fil-media jibdew jifhmu li l-familja tal-bnedmin hija ferm akbar mill-familja tagħhom, jiġifieri huma għandhom ukoll il-familja tan-nies tal-lokalita` u tal-pajjiż

2.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.2.1 Jiżviluppaw il-ħila li jaħdmu fi grupp	L-ewwel ideat tal-ħajja fis-soċjeta' jiġu mill-idea li t-tfal ikollhom tal-ħajja fil-gruppi immedjati tagħhom u ta' l-attivitijiet diversi f'dawn il-gruppi. Hawnhekk jibda jiżviluppa s-sens soċjali, ir-regoli ta' mġiba soċjali u l-kunfidenza li taħdem fi grupp. Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi oħra kurrikulari li nsibu fil- PSD: *Niżviluppaw is-Sens Komunitarju* ('Developing a Sense of Belonging'), *Il-Komunikazzjoni* – sens ta' kunfidenza meta nitkellem, nisma' u nesprimi l-emozzjonijiet tiegħi, *Ir-Relazzjonijiet* – nifhem 'l-Oħrajn, naħdem ma' l-Oħrajn. Sabiex juru li qegħdin jaħdmu madwar din il-mira, it-tfal għandhom jidentifikaw tfal oħra fil-klassi u fit-triq tagħhom li magħhom jistgħu jiffurmaw grupp. Jitkellmu fuq il-grupp; jipproduċu tpinġijiet u sentenzi ħfief fuq il-grupp tagħhom, kif ukoll l-attivitajiet tagħhom fil-grupp.
2.2.2 Jiżviluppaw sens ta' sigurta' fil-grupp	Jiżviluppaw il-ħila li jisimgħu u jifhmu 'l-oħrajn, li jitkellmu fil-grupp, iċedu meta jitilfu waqt il-logħob fil-grupp; jirrakkontaw fil-grupp esperjenzi tagħhom fil-familja u fil-klassi, jgħidu stejjer, u juru li huma lesti li jgħinu l-grupp.
2.2.3 Jibdew jifhmu li jistgħu jikkomunikaw ma' gruppi ta' nies akbar mill-familja u mill-iskola	Jistgħu jagħmlu osservazzjonijiet ħfief dwar kif qegħdin jiltaqgħu ma' nies lil hinn mill-familja tagħhom minn stampi, stejjer u dak li jaraw fuq it-televiżjoni,

2.3 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.3.1 It-tfal jagħrfu li l-ambjent hu magħmul minn fatturi naturali, bini u fatturi umani/soċjali	Ngħinu lit-tfal ikollhom idea ħolistika ta' xi jfisser l-ambjent. Jibdew jifhmu u japprezzaw li hemm relazzjoni bejnhom u bejn l-ambjent, u jkompli jiżviluppa l-proċess ta' soċjalizzazzjoni fl-ambjent ta' madwarhom. Dawn l-esperjenzi u attitudnijiet fl-Istudji Soċjali jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi kurrikulari oħra fil-PSD. Ara t-temi: *Il-Komunikazzjoni* u *Ir-Relazzjonijiet.* Hawnhekk isemmu l-fatturi jew il-karatteristiċi differenti ta' l-ambjent: is-siġar, il-baħar, il-kampanja, it-triq, l-iskola, il-knisja, il-membri tal-familja, sħabhom fil-klassi u nies li jaħdmu l-iskola. Jiddeskrivu bil-kliem, tpinġija, kitba ta' kelmiet u b'sentenzi qosra ix-xogħol u l-imġiba tan-nies li jaraw fl-ambjent tagħhom (familjari, ħbieb, għalliema, qassis, tabib, pulizija, . . .).
2.3.2 Juru mġiba ta' soċjalizzazzjoni fil-familja, fl-iskola, fil-lokalita'	Jidħlu f'interazzjoni verbali u non-verbali billi jitkellmu, jipparteċipaw f'attivitajiet, jisimgħu lil xulxin; juru li qegħdin jitgħallmu r-regoli ta' mġiba fil-mod kif iġibu ruħhom ma' l-oħrajn.
2.3.3 Jagħrfu aktar l-ambjent uman/soċjali fil-familja, fl-iskola, fil-lokalita', fil-pajjiż	Isemmu xi relazzjonijiet soċjali fil-familja, fil-belt/raħal fejn joqogħdu u fil-pajjiż, eż. huma u ħuthom, l-attivitajiet fi gruppi ta' sports, laqgħat ma' nies oħra fil-knisja, sehem ma' oħrajn fil-festi u attivitajiet marbuta ma' twemmin reliġjuż

PROGRAMM

It-Tieni Sena
L-Ambjent Storiku

2.1 Il-Lokal Fejn Noqgħod

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.1.1 Ikollhom tagħrif dwar il-postijiet l-aktar importanti fil-lokal tagħhom	It-tfal għandhom ikunu konxji dwar il-postijiet l-aktar importanti fir-raħal jew belt fejn jgħixu eż. il-pjazza prinċipali, l-aktar toroq importanti, il-post fejn jiltaqa' l-Kunsill Lokali, il-knejjes l-aktar importanti, eċċ.
2.1.2 Jifhmu liema postijiet fil-lokal huma qodma u liema huma ġodda	Jifhmu kif żviluppa r-raħal tagħhom billi jinnutaw liema kienu l-postijiet fir-raħal li kienu hemm fl-antik u liema nbnew wara. B'hekk huma jkunu jistgħu jifhmu aħjar fejn hija l-qalba antika tar-raħal.
2.1.3 Jifhmu għala xi postijiet fil-lokal baqgħu l-istess u oħrajn tbiddlu	Isiru konxji għala xi partijiet tal-lokal tagħhom baqgħu l-istess u għala oħrajn inbidlu permezz ta' eżempji prattiċi.
2.1.4 Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw jekk il-postijiet tal-lokal tbiddlux ħafna jew baqgħu l-istess	Bl-użu ta' stampi ta' diversi partijiet tar-raħal, huma għandhom jinnutaw fejn kien hemm ftit tibdil u fejn saru ħafna tibdiliet. Ikun tajjeb li huma jinħarġu dawra edukattiva fil-lokal fejn jgħixu biex huma jieħdu esperjenza aktar tanġibli fuq il-post ta' dak li jkunu qegħdin jitgħallmu**.**

2.2 Il-Vaganzi Tagħna

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.2.1 Ikollhom tagħrif dwar kif it-tfal kienu jgħaddu l-ħin matul il-vaganzi matul iż-żminijiet	It-tfal għandhom ikunu konxji li fiż-żminijiet antiki t-tfal kellhom mezzi oħra kif kienu jilagħbu u jgħaddu l-ħin billi l-invenzjonijiet tal-lum bħal kompjuter, televiżjoni u DVDs kienu għadhom ma jafux bihom. Fost il-logħob l-aktar popolari mat-tfal kien hemm il-logħob biż-żibeġ u bil-boċċi, il-passju, il-logħba ta' mistoħbija, it-tlielaq, eċċ.
2.2.2 Jifhmu għala t-tfal kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom f'dan il-mod	Jifhmu kif il-bniedem kien għadu ma għamilx il-progress li għamel illum u kif dan kien logħob li ma kienx jinvolvi spejjeż f'dawk iż-żminijiet meta kien għad hawn ħafna faqar.
2.2.3 Jifhmu x'baqa' l-istess u x'inbidel matul iż-żmien	Ikunu kapaċi jidentifikaw liema logħob li għandna llum kien u seta' jintlagħab fl-antik.
2.2.4 Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw kemm id-drawwiet tat-tfal tbiddlu jew le matul iż-żmien	Ikunu kapaċi jagħżlu l-logħob li kien jintlagħab fl-antik b'użu ta' l-istampi; jikkummentaw dwar il-bidliet kbar li saru fid-drawwiet ta' kif jilagħbu llum.

2.3 L-Iskejjel

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.3.1 Ikunu jafu kif kienet tingħata l-ewwel tip ta' edukazzjoni b'mod individwali	It-tfal għandhom ikunu jafu li mhux minn dejjem kien hemm skejjel li fihom it-tfal kienu jistgħu jmorru jitgħallmu. Fil-bidu t-tagħlim kien jingħata fuq bażi individwali u għalhekk mhux kulħadd kellu aċċess għalih. Kienu biss it-tfal tal-familji sinjuri u dawk li kienu jistudjaw biex isiru qassisin li kienu jieħdu xi forma ta' tagħlim.
2.3.2 Jifhmu għala ftit kienet tingħata importanza lill-edukazzjoni fil-passat	Jifhmu li dari ftit li xejn kien hawn servizzi u x-xogħol kien ibbażat fuq ix-xogħol tal-biedja, snajja', eċċ. Għalhekk is-subien kienu jkunu meħtieġa minn eta' żgħira biex jgħinu lil missierhom fix-xogħol tiegħu. In-nisa ma kinux jaħdmu ħlief fid-dar u għalhekk ma kinux joħolmu li jagħtu xi tagħlim lill-bniet.
2.3.3 Ikunu jafu li, minkejja li l-iskejjel ilhom ħafna jeżistu, mhux dejjem kellhom l-istess forma	Jifhmu wkoll li anki wara li bdew l-iskejjel dawn ma kinux joffru s-servizzi u s-suġġetti li nitgħallmu llum; isiru jafu li kellu jgħaddi ħafna żmien qabel ma l-iskola saret ta' bilfors għal kulħadd.
2.3.4 Permezz ta' sorsi viżwali jippruvaw jimmaġinaw kif kienet tkun il-ġurnata fl-iskola fil-passat	Josservaw kif kien isir it-tagħlim fil-passat minn xi stampi; jippruvaw jaraw id-differenzi miż-żminijiet tal-lum; u jippruvaw jimmaġinaw kif kienet il-ġurnata ta' l-iskola fil-passat.

2.4 L-Ikel

Miri ta' Tagħlim	Noti
2.4.1 Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ikel kien popolari dari u illum	It-tfal għandhom ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ikel kien popolari dari u liema ikel kien ikkunsidrat bħala ikel speċjali. L-ikel ta' kuljum kien jinvolvi l-minestra, il-ħaxix u l-kawlata. Il-laħam ftit li xejn kienu jistgħu jixtruh billi kellu prezz għoli għalihom.
2.4.2 Jifhmu għala dak l-ikel kien popolari	Jifhmu li kienu jieklu ħafna l-ħxejjex għax dawn kienu jkabbruhom fl-għelieqi u għalhekk kienu jipprovdu platt sħun u rħis f'dawk iż-żminijiet meta kien għad baqa' ħafna għaks.
2.4.3 Jifhmu kif xi drawwiet ta' l-ikel baqgħu jintużaw matul iż-żmien	Jinnutaw li l-ikel ta' dari ma spiċċax għal kollox iżda llum dan ġie varjat ħafna u jinkludi ħafna affarijiet oħra li n-nies ma kinux jistgħu jixtru fiż-żminijiet antiki.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

IT-TIELET SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku
Għat-Tielet Sena

3.1 IT-TEMP U L-KLIMA	3.2 IL-PAJSAĠĠ U L-PROĊESSI FIŻIĊI	3.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	3.4 STILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
3.1.1 L-istaġuni f'Malta	3.2.1 Tipi ta' għoljiet f' Malta jew Għawdex : il-forma tagħhom, it-tip ta' veġetazzjoni fuqhom; Eżempji ta' fawna li jgħixu fuqhom	3.3.1 Qabbel il-belt jew raħal tiegħek ma' xi belt jew raħal fil-qrib: f'dawk li huma daqs relattiv tal-popolazzjoni, bini pubbliku jew importanti ħafna	3.4.1 Ftit eżempji dwar kif it-tfal jistgħu jibżgħu għall-ilma: nibdew mid-dar; inkomplu fl-iskola
3.1.2 Eżempji ta' staġuni differenti minn ta' Malta	3.2.2 Xi tipi ta' widien f' Malta jew Għawdex u meta jgħaddi l-ilma minnhom; fejn jispiċċa dan l-ilma	3.3.2 Eżempji ta' servizzi f'raħal jew belt; Inqabblu r-raħal jew belt tagħna ma' ieħor jew oħra	3.4.2 Eżempji kif it-tfal jistgħu ma jaħlux dawl elettriku: nibdew mid-dar; inkomplu l-iskola
3.1.3 Nagħżlu l-aħjar klima: bil-fatturi li huma s-sħana, il-kesħa, ix-xita, il-borra, in-nixfa	3.2.3 Eżempji ta' flora u fawna li jgħixu fil-widien Maltin jew Għawdxin		3.4.3 Eżempji ta' x'jistgħu jagħmlu l-awtoritajiet biex niffrankaw l-ilma u d-dawl
	3.2.4 Il-pjanura jew wita : xi eżempju u għaliex hawn insibu l-aħjar art: il-vantaġġi		

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali
Għat-Tielet Sena

3.1 JIEN U L-OĦRAJN	3.2 KOMUNIKAZZJONI	3.3 JIEN U L-AMBJENT
3.1.1 It-tfal jiżviluppaw u jsaħħu r-relazzjoni fil-grupp	3.2.1 It-tfal jagħrfu u jifhmu l-komunikazzjoni bħala sistema ta' relazzjonijiet	3.3.1 It-tfal jagħrfu l-ambjenti ta' kenn għall-bniedem
3.1.2 Jibdew l-għarfien tal-lokalita` fejn joqogħdu	3.2.2 Jibdew jikkomunikaw ma' l-ambjent	3.3.2 Juru apprezzament u rispett lejn l-annimali fid-djar tagħna
3.1.3 Jagħrfu u jifhmu li n-nies fil-lokalita` tagħhom huma parti minn pajjiżhom	3.2.3 Jagħrfu xi aspetti soċjali ta' l-użu tat-teknoloġija ta' l-informatika, eż. il-kompjuter, l-email	3.3.3 Jimxu ma' regoli ta' saħħa u sigurta` fid-dar
		3.3.4 Jiżviluppaw is-sens ta' dritt u dmir bħala membri ta' familja u ċittadini fil-lokalita` u f'pajjiżhom

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku
Għat-Tielet Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITA' FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA
3.1 It-Trasport	Ikollhom tagħrif dwar it-tipi ta’ trasport dari u llum	Jifhmu għala l-bniedem kellu jinqeda b'dan it-tip ta' trasport	Jifhmu l-progress li sar fit-tipi ta' trasport	Jidentifikaw kemm tbiddel it-trasport u kif dan sar iżjed komdu u veloċi
3.2 Il-Ħwejjeġ	Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ħwejjeġ kien jilbes il-bniedem matul iż-żminijiet	Jifhmu għala kien hemm tibdil fil-mod kif jilbsu n-nies	Jifhmu għala xi ħwejjeġ baqgħu l-istess u oħrajn tbiddlu	Ikunu kapaċi jidentifikaw mill-ħwejjeġ xeni mill-antik u xeni moderni
3.3 Id-Djar	Ikollhom tagħrif dwar l-iżvilupp tad-djar matul iż-żminijiet	Jifhmu għala l-bniedem biddel it-tip tad-djar li kien jgħix fihom	Jifhmu kif f'pajjiżi differenti baqgħu jintużaw xi tipi ta' djar filwaqt li oħrajn tbiddlu	Jidentifikaw id-djar f'pajjiżi differenti u jimmaġinaw kif tista' tkun il-ħajja fihom
3.4 Il-Ħwienet	Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ħwienet kien hemm dari	Jifhmu għala dawn it-tipi ta' ħwienet tbiddlu matul iż-żminijiet	Iqabblu u jikkontrastaw it-tip ta' ħwienet li kien hemm dari ma' dawk tal-lum	Jidentifikaw kemm tbiddlu l-ħwienet minn sorsi viżwali

PROGRAMM

It-Tielet Sena
L-Ambjent Ġeografiku

3.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
3.1.1 L-istaġuni f'Malta	Fit-tagħlim dwar l-ambjent ġeografiku huwa essenzjali li t-tfal jitgħallmu dwar iċ-ċikli li bażikament jinvolvu n-natura kollha.
3.1.2 Eżempji ta' staġuni differenti minn ta' Malta	Jibdew jitgħallmu li hawn pajjiżi li għandhom klima ferm differenti minn ta' Malta; ftit eżempji u dettalji żgħar.
3.1.3 Nagħżlu l-aħjar klima: bil-fatturi li huma s-sħana, il-kesħa, ix-xita, il-borra, in-nixfa	Għandu jsir tagħlim fuq ambjenti ideali għall-bniedem. Esperjenzi pożittivi għandhom jissemmew u jkunu diskussi u marbuta ma' attivitajiet kreattivi.

3.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim	Noti
3.2.1 Tipi ta' għoljiet f' Malta jew Għawdex : il-forom tagħhom, it-tip ta' veġetazzjoni fuqhom. Eżempji ta' fawna li jgħixu fuqhom	Fehma: L-għalliema jistgħu jorbtu din il-mira ma' dik ta' qabel. Bit-tibdil ta' l-istaġuni jinbidel il-pajsaġġ, l-aktar l-ilwien tal-veġetazzjoni jew in-nuqqas tagħha. Nintroduċu ftit ftit il-kunċett ta' *habitat* fejn kull speċi hi marbuta ma' l-oħra. Għalhekk intuhom ukoll eżempji ta' fawna fejn ninkludu ftit eżempji ta' insetti, għasafar, rettili u mammiferi. Riżorsi: Ngħinu lit-tfal josservaw sewwa permezz ta' stampi, ritratti, vidjows, tpinġija, eċċ.
3.2.2 Xi tipi ta' widien f' Malta jew Għawdex u meta jgħaddi l-ilma minnhom; fejn jispiċċa dan l-ilma.	Fehma: Nintroduċu ħabitat ieħor, li tiegħu diġa` jkollhom xi esperjenzi; nibnu fuq dawk l-esperjenzi. Riżorsi: Nuru tajjeb permezz tar-riżorsi – ara 3.2.1 Kunċett differenti f'din il-mira huwa dwar il-ġirja naturali ta' l-ilma: nagħmluha forma ta' rakkont u naraw qatra ilma ġol-wied fejn tista' tispiċċa.
3.2.3 Eżempji ta' flora u fawna li jgħixu fil-widien Maltin jew Għawdxin	
3.2.4 Il-pjanura jew wita : xi eżempji u għaliex hawn insibu l-aħjar art: il-vantaġġi	Fehma: Jibdew jaħsbu dwar għaliex bosta nies jibnu d-dar tagħhom fil-pjanura u għaliex anki l-aħjar ħamrija hija hemm. (Xejn dettalji żejda iżda eżempji sempliċi.)

3.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-tagħlim	Noti
3.3.1 Qabbel il-belt jew raħal tiegħek ma' xi belt jew raħal fil-qrib: f'dawk li huma daqs relattiv tal-popolazzjoni, bini pubbliku jew importanti ħafna	Fehma: F'din l-eta`, it-tfal jibdew ftit jew wisq iqabblu ħaġa ma' oħra. Tajjeb li ngħinuhom jirriflettu aktar u jfittxu raġunijiet għaliex xi rħula jew bliet jistgħu jkunu ħafna akbar minn irħula jew bliet oħra. Jitgħallmu wkoll josservaw aktar dwar l-użu ta' ċerti binjiet.
3.3.2 Xi eżempji ta' servizzi f'raħal jew belt Inqabblu r-raħal jew il-belt tagħna ma' ieħor jew oħra	Fehma: Il-kunċetti ta' servizzi marbuta ħafna mat-topik ta' qabel; ġeneralment, akbar ma jkun is-servizz akbar ikun il-bini li joffri dak is-servizz. X'inhu servizz, għaliex jingħata u għaliex huwa meħtieġ.

3.4 Stili ta' Ħajja u Ħarsien Ambjentali

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.4.1 Ftit eżempji dwar kif it-tfal jistgħu jibżgħu għall-ilma: nibdew mid-dar; inkomplu fl-iskola	Attitudnijiet: Fil-formazzjoni tagħhom it-tfal jinħtieġ jiżviluppaw stili ta' ħajja marbutin tajjeb ma' valuri ambjentali. Nibnu fuq il-kunċett li fil-Gżejjer Maltin, aktar minn xi pajjiżi oħra, ninħtieġu li nibżgħu ħafna għall-ilma. Riżorsi: Ftit eżempji x'nistgħu nagħmlu aħna stess fil-klassi u fid-dar; attivitajiet kreattivi biex ifakkruna f'dan.
3.4.2 Eżempji kif it-tfal jistgħu jibżgħu għad-dawl elettriku. Nibdew mid-dar; inkomplu fl-iskola	Attitudnijiet: Ara 3.4.1 li japplika wkoll għal dan is-sors ta' enerġija. Biss hawn tidħol aktar il-kwistjoni tal-periklu. Nuru lit-tfal mill-ewwel li l-elettriku huwa forza qawwija bżonnjuża imma perikoluża ħafna.
3.4.3 Eżempji ta' x'jistgħu jagħmlu l-awtoritajiet biex niffrankaw l-ilma u d-dawl	Fehma: Ngħallmu lit-tfal dwar is-sehem ta' l-awtoritajiet dwar dawn is-sorsi vitali. Riżorsi: L-eżempji għandhom ikunu kemm jista' jkun imressqa b' deskrizzjoni ħafifa.

PROGRAMM

It-Tielet Sena
L-Ambjent Soċjali

3.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.1.1 It-tfal jiżviluppaw u jsaħħu r-relazzjoni fil-grupp	Aktar ma nipprovdu esperjenzi ta' ħajja u attivita` fil-grupp aktar inkunu qegħdin ngħinu t-tfal jiżviluppaw il-ħila ta' relazzjonijiet soċjali. L-esperjenzi ta' tagħlim fil-grupp huma marbuta ma' esperjenzi kurrikulari simili li nsibu fit-temi dwar *Il-Komunikazzjoni: Inkun kunfidenti meta nitkellem, nisma' u nesprimi l-emozzjonijiet tiegħi; Ir-Relazzjonijiet: Nifhem 'l-Oħrajn, Naħdem ma' l-Oħrajn, Naħdmu biex insewwu l-konflitti,* fil-PSD. F'din il-mira ta' tagħlim it-tfal jesprimu ruħhom fuq ħajjithom u fuq dawk ta' madwarhom billi jitkellmu, ipinġu u jiktbu sentenzi ħfief. Juru mġiba pożittiva favur il-grupp. Jitkellmu u jiktbu lista ta' dak li jistgħu jagħmlu bħala grupp. Jitkellmu dwar id-differenzi fil-grupp u jirreġistraw dak li jgħidu bil-kitba. B'hekk jagħrfu u jifhmu li jistgħu jaħdmu bħala grupp minkejja d-differenzi.
3.1.2 Jibdew isaħħu l-għarfien tal-lokalita` fejn joqogħdu	Jitkellmu fuq il-belt/raħal tagħhom; isibu stampi u ritratti; jiktbu xi kelmiet u sentenzi ħfief biex jiddeskrivu l-lokalita` tagħhom
3.1.3 Jagħrfu u jifhmu li n-nies fil-lokalita` tagħhom huma parti minn pajjiżhom	Jagħtu eżempji ta' gruppi u għaqdiet fil-lokalita` tagħhom. Isemmu xi eżempji ta' kif dawn jiltaqgħu ma' gruppi barra mil-lokalita` tagħhom eż. klabbs sportivi li jikkompetu ma' timijiet barra minn Malta u laqgħat li jsiru barra minn Malta.

3.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.2.1 Jagħrfu u jifhmu l-komunikazzjoni bħala sistema ta' relazzjonijiet	L-esperjenzi varji ta' komunikazzjoni ma' l-ambjent naturali, tal-bini u soċjali jagħtu lil min ikun qiegħed jitgħallem l-għodda meħtieġa biex bħala ċittadini jikkomunikaw ma' nies oħra fis-soċjeta`. Ara wkoll it-temi dwar *Il-Komunikazzjoni* u *Ir-Relazzjonijiet* fil-PSD. F'din il-mira ta' tagħlim it-tfal jitkellmu, ipinġu u jiktbu kliem u sentenzi qosra li juru kif qegħdin jirrelataw fil-familja, ma' sħabhom u l-iskola. Huma jitkellmu bejniethom, jisimgħu lil xulxin, jgħinu fil-familja u fil-klassi; ipinġu u jiktbu messaġġi fil-ġranet speċjali tas-sena eż Jum l-Omm, Jum il-Missier, Jum it-Tfal fid-Dinja, Jum il-Paċi, Jum l-Ambjent u Jum l-Ewropa
3.2.2 Jibdew jikkomunikaw ma' l-ambjent	Iżommu l-indafa fejn ikunu u juru komunikazzjoni tajba man-nies; isiru jafu aktar dwar il-belt jew raħal tagħhom; japprezzaw il-valur storiku ta' bini importanti billi juru interess fl-istorja tiegħu u jitkellmu dwar kif jista' jiġi protett aħjar ; jistaqsu fuq ir-relazzjoni tagħhom ma' bini bħal dan u jiktbu sentenzi fuq dak li jsibu. Individwalment u fi grupp jiltaqgħu ma' nies li jaħdmu f'dan il-bini (eż. is-sindku, kunsilliera, pulizija, il-kappillan, xi mexxejja ta' komunitajiet reliġjużi fil-lokalita` tagħhom, nies li jaħdmu fis-servizzi soċjali); jiddeskrivu verbalment, bi tpinġija/stampi u bil-kitba ta' sentenzi il-mod ta' komunikazzjoni ma' dawn in-nies.
3.2.3 Jagħrfu xi aspetti soċjali ta' l-użu tat-teknoloġija ta' l-informatika, eż. il-kompjuter, l-email	Jużaw l-email biex jibagħtu messaġġi ta' ħbiberija; jużaw l-Internet biex ifittxu tagħrif marbut mas-Sillabu, (eż. ir-raħal/belt tagħhom, il-Kunsill Lokali, l-iskola) ; jiktbu sentenzi dwar l-użu tal-kompjuter u l-email.

3.5 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.3.1 Jagħrfu l-ambjenti ta' kenn għall-bniedem	L-esperjenzi ta' tagħlim f'dawn il-miri jkomplu jsaħħu f'min qiegħed jitgħallem it-tagħrif ta' kunċetti u ħiliet li jmorru ma' l-edukazzjoni ambjentali fis-sens sħiħ tagħha. Ara wkoll it-tema dwar *Ir-Relazzjonijiet* fil-PSD biex temfasizza l-aspett uman u soċjali ta' l-ambjent. Hawnhekk it-tfal huma mħajrin jitkellmu, ipinġu u jiktbu sentenzi fuq għerien, xeltrijiet, siġar kbar, tined, djar bħala postijiet ta' kenn għall-bnedmin u l-annimali.
3.3.2 Juru apprezzament u rispett lejn l-annimali fid-djar tagħna	Juru l-annimali bħala parti mill-ambjent tad-dar fil-mod kif jitkellmu, ipinġu u jiktbu.
3.3.3 Jimxu ma' regoli ta' saħħa u sigurta` fid-dar	Isemmu modi differenti kif jistgħu jevitaw il-perikli fid-dar eż. ma jilagħbux mad-dawl elettriku, ma jixxabbtux minn galleriji, eċċ.
3.3.4 Jiżviluppaw is-sens ta' dritt u dmir bħala membri ta' familja u ċittadini tal-lokalita`tagħhom u ta' pajjiżhom	Jitkellmu u jiktbu dwar: ir-rwoli u r-responsabbiltajiet tal-membri tal-familja, tat-tfal u l-għalliema fil-klassi, ta' dawk li jaħdmu fl-iskola ; kif ukoll dwar x'jistgħu jagħmlu huma bħala residenti ta' lokalita` u ċittadini ta' pajjiżhom

PROGRAMM

It-Tielet Sena
L-Ambjent Storiku

3.1 It-Trasport

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.1.1 Ikollhom tagħrif dwar it-tipi ta' trasport dari u llum	It-tfal għandhom ikollhom tagħrif ta' kif it-trasport kien isir fl-imgħoddi eż. iż-żiemel u l-karettun, il-karozzin, xi dgħajsa żgħira biex jivvjaġġaw fuq il-baħar, eċċ.
3.1.2 Jifhmu għala l-bniedem kellu jinqeda b'dan it-tip ta' trasport	Jifhmu li dawn il-mezzi ta' trasport kienu l-uniċi mezzi li kellu l-bniedem dak iż-żmien. Kien biss wara li sar progress fil-ħajja tal-bniedem li saru l-invenzjonijiet li kellhom ikunu ta' għajnuna kbira għal min irid jivvjaġġa.
3.1.3 Jifhmu l-progress li sar fit-tipi ta' trasport	Jqabblu l-mezzi ta' trasport ta' l-antik ma' dawk tal-lum. Huma għandhom jifhmu li l-mezzi ta' trasport tal-lum huma aktar komdi u veloċi minn dawk ta' dari eż. l-ajruplan, il-vapur, it-tren jew ferrovija, eċċ.
3.1.4 B'użu ta' sorsi viżwali jidentifikaw kemm tbiddel it-trasport u kif dan sar iżjed komdu u veloċi	Jidentifikaw kemm tbiddel it-trasport matul iż-żmien u l-kundizzjonijiet li magħhom kien ikollu jħabbat wiċċu l-bniedem matul il-vjaġġ permezz ta' stampi u ritratti.

3.2 Il-Ħwejjeġ

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.2.1 Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ħwejjeġ kien jilbes il-bniedem matul iż-żminijiet	It-tfal għandhom ikunu jafu x'tip ta' ħwejjeġ kien jilbes il-bniedem fl-antik eż. l-għonnella, is-sidrija, il-qalziet qasir għas-subien, l-użu tal-velu fil-knejjes, eċċ.
3.2.2 Jifhmu għala kien hemm tibdil fil-mod kif jilbsu n-nies	Jifhmu kif il-progress u iżjed ġid ġabu bidla fil-mod kif jilbsu n-nies. Dawn bdew ikollhom iżjed tibdiliet ta' ħwejjeġ, bdew jixtru ħwejjeġ iżjed tal-moda u spiċċaw drawwiet tradizzjonali antiki bħal ma kienet l-għonnella.
3.2.3 Jifhmu għala xi ħwejjeġ baqgħu l-istess u oħrajn tbiddlu	Jinnutaw kif, minkejja li xi lbies baqa' l-istess matul iż-żminijiet, kien hemm xi tibdil fl-użanzi eż. l-użu tal-qalziet min-nisa.
3.2.4 Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw mill-ħwejjeġ xeni mill-antik u xeni moderni	Jidentifikaw mill-ħwejjeġ li n-nies ikunu lebsin jekk ix-xeni murija humiex mill-antik jew taż-żmien tal-lum permezz ta' stampi jew ritratti .

3.3 Id-Djar

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.3.1 Ikollhom tagħrif dwar l-iżvilupp tad-djar matul iż-żminijiet	It-tfal għandhom ikunu jafu li d-djar fejn jgħixu n-nies mhux minn dejjem kienu hekk. Huma għandhom jinnutaw l-iżvilupp tal-post fejn joqogħdu n-nies eż. għar, għarix mibni biz-zkuk, xi kamra mibnija bl-injam, djar tal-ġebel mhux raffinat, djar b'sular wieħed u d-djar tal-lum.
3.3.2 Jifhmu għala l-bniedem biddel it-tip tad-djar li kien jgħix fihom	Jifhmu kif il-bniedem biddel il-mod kif kien jibni l-post fejn joqgħod biex beda jibni djar iżjed b'saħħithom u komdi. Dan seta' jsir biss bil-progress li sar fil-makkinarju li jintuża għall-bini u bl-iżvilupp ta' l-industrija tal-kostruzzjoni.
3.3.3 Jifhmu kif f'pajjiżi differenti baqgħu jintużaw xi tipi ta' djar filwaqt li oħrajn tbiddlu	Jifhmu li f'pajjiżi fejn għandhom klima differenti d-djar jistgħu jinbnew bi stili differenti eż. id-djar bis-saqaf imżerżaq fil-pajjiżi fejn jinżel ħafna silġ.
3.3.4 Jidentifikaw id-djar f'pajjiżi differenti u jimmaġinaw kif tista' tkun il-ħajja fihom	Jippruvaw jagħrfu fejn jinsabu dawn il-postijiet u jkunu kapaċi jimmaġinaw x'jistgħu jkunu l-vantaġġi jew l-iżvantaġġi ta' dawn id-djar permezz ta' sorsi viżwali .

3.4 Il-Ħwienet

Miri ta' Tagħlim	Noti
3.4.1 Ikollhom tagħrif dwar x'tip ta' ħwienet kien hemm dari	It-tfal huma mistennija li jkunu jafu kif kienu l-ħwienet fl-antik. Il-ħanut tax-xorb bl-imwejjed kbar ta' l-injam u l-bank ta' sid il-ħanut għandhom jingħataw importanza. Għandha ssir referenza għall-għana tradizzjonali Malti.
3.4.2 Jifhmu għala dawn it-tip ta' ħwienet tbiddlu matul iż-żminijiet	Jifhmu t-tibdil li sar f'dawn il-ħwienet minħabba l-progress; kif ħafna ħwienet ta' tip differenti nfetħu minħabba li s-soċjeta' qiegħda dejjem tinbidel; u għala ttieħdu ċertu miżuri li effettwaw il-bejgħ tal-prodotti. (ara 3.4.3).
3.4.3 Iqabblu u jikkontrastaw it-tip ta' ħwienet li kien hemm dari ma' dawk tal-lum	Jifhmu kif, minkejja li għad baqa' xi similaritajiet mal-ħwienet ta' dari, wieħed jista' jara bidla sħiħa kif isir il-bejgħ eż. l-użu tal-*cash registers* u l-irċevuti fiskali, prezzijiet fissi mwaħħla mal-prodotti, prodotti bid-data ta' meta dan ma jibqax tajjeb, eċċ.
3.4.4 Jidentifikaw kemm tbiddlu l-ħwienet minn sorsi viżwali	Jidentifikaw kemm tbiddlu l-ħwienet u jekk baqax ħwienet li jixbhu lil dawk ta' dari permezz ta' sorsi viżwali.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta' L-Iskejjel Primarji

IR-RABA' SENA

MIRI TA’ TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku Għar-Raba’ Sena

4.1 IT-TEMP U L-KLIMA	4.2 IL-PAJSAĠĠ U L-PROĊESSI FIŻIĊI	4.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	4.4 L-STILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
4.1.1 Nosservaw l-elementi prinċipali tat-temp, jiġifieri t-temperatura, ix-xita u r-riħ	4.2.1 Nagħrfu t-tliet biomi ewlenin: id-deżert, il-mergħa u l-foresta (relatati mal-pajjiżi tal-Mediterran); Elementi fiżiċi ewlenin	4.3.1 L-użu ta' l-art fuq mapep u pjanti ; eżempji : il-pjanta/mappa tal-klassi il-pjanta/mappa ta' l-iskola	4.4.1 L-ilbies skond it-temp jew l-istaġun f'Malta
4.1.2 Nagħrfu nużaw xi strumenti li jkejlu t-temp: it-termometru, ir-*rain-gauge*, il-pinnur u l-anemometru	4.2.2 It-tibdil tal-pajsaġġ skond l-istaġuni	4.3.2 Pjanta aktar komplikata: il-pjanta tal-pjazza tar-raħal jew belt; it-toroq ewlenin li jwasslu għaliha; bini ewlieni fiha jew qrib tagħha	4.4.2 L-ilbies skond il-klima (sħuna, temperata, kiesħa)
4.1.3 Nifhmu eżempji ħfief ta' riżultati ta' kejl tat-temp; eżempji: minn 15° Ċelsius sa 0° Ċelsius tfisser kesħa; minn 25° Ċelsius 'il fuq tfisser sħana	4.2.3 Tibdil tal-pajsaġġ fuq medda .twila ta' snin	4.3.3 X'inhi Mappa eżempji : il-Mappa ta' Malta u Għawdex il-Mappa tal- Mediterran	4.4.3 It-tibdil li jseħħ mar-ritmu tal-ħajja: il-lejl u n-nhar, il-vaganzi, l-iskola
		4.3.4 Fuq il-Mappa ta' Malta, nimmarkaw: il-Belt Valletta ir-Rabat(Victoria) ir-raħal jew belt tagħna	4.4.4 Kif insebbħu l-ambjent ta' l-iskola: it-tiżjin fil-klassi u fl-iskola; il-fjuri fil-qsari jew fil-ġnien ta' l-iskola
		4.4.5 Fuq il-mappa tal-Mediterran nimmarkaw bl-ikħal il-baħar, bl-isfar l-art	

		4.4.6 Fuq il-mappa tal-Mediterran nimmarkaw dawn il-pajjiżi u l-bliet kapitali tagħhom: 1. L-Alġerija 2. Franza 3. Il-Ġreċja 4. L-Italja 5. Il-Libja 6. Malta 7. Il-Portugal 8. Spanja 9. It-Tuneżija 10. It-Turkija	

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali
Għar-Raba' Sena

4.1 JIEN U L-OĦRAJN	4.2 KOMUNIKAZZJONI	4.3 JIEN U L-AMBJENT
4.1.1 It-tfal jagħrfu u jifhmu r-rwoli differenti fil-grupp	4.2.1 It-tfal jifhmu xi tfisser 'tikkomunika'	4.3.1 It-tfal jifhmu u jitgħallmu r-regoli ta' mġiba u sigurta` fit-triq
4.1.2 Jagħrfu u jifhmu l-konflitti ta' rwoli fil-grupp	4.2.2 Jifhmu l-modi differenti ta' komunikazzjoni soċjali	4.3.2 Jifhmu l-aspetti soċjali tat-triq, eż. tlaqqagħna mal-ġirien, tfakkarna f'nies u ġrajjiet storiċi importanti
4.1.3 Jibdew jagħrfu u jifhmu r-rwoli differenti tan-nies fil-lokalita`, fil-pajjiż, fl-Ewropa u fid-dinja	4.3.3 Jifhmu li komunikazzjoni timplika drittijiet u dmirijiet	4.3.3 Jagħrfu l-ambjent soċjali fi stazzjonijiet ċentrali tat-trasport u tal-komunikazzjoni
	4.3.4 Jifhmu kif il-mezzi ta' komunikazzjoni jressquna lejn l-oħrajn fil-lokalita`, fil-pajjiż, fl-Ewropa, fid-dinja	4.3.4 Iwessgħu l-idea ta' ambjent ġeografiku u uman: il-lokalita`, Malta, l-Ewropa, id-dinja

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku Għar-Raba' Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM.	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITA' FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA.
4.1 Personalitajiet Maltin	Ikollhom tagħrif dwar dawn il-personalitajiet Maltin: Dun Mikiel Xerri u Dun Karm Psaila	Jifhmu l-importanza ta' dawn in-nies fl-istorja ta' Malta	Jifhmu l-effett li kellhom dawn in-nies fuq il-ħajja tan-nies ta' madwarhom	
4.2 Il-Miġja tan-Normanni f'Malta	Jingħataw tagħrif dwar il-miġja tan-Normanni hawn Malta	Jifhmu għala n-Normanni ġew biex jieħdu lil Malta taħt idejhom	Jifhmu kif il-miġja tan-Normanni f'Malta kien stadju ieħor fit-tmexxija ta' pajjiżna minn mexxejja barranin differenti	Jippruvaw jempatizzaw kif ħassew ruħhom il-Maltin wara l-miġja tan-Normanni
4.3 Il-Festi u d-drawwiet u t-tradizzjonijiet popolari Maltin marbuta mal-festi	Tagħrif dwar dawn il-festi u d-drawwiet u t-tradizzjonijiet marbuta magħhom	Jifhmu kif dawn it-tradizzjonijiet u drawwiet kienu importanti fil-ħajja tal-Maltin	Jifhmu kif dawn id-drawwiet antiki għadhom isiru sal-lum	Jipprattikaw xi wħud minn dawn id-drawwiet jew tradizzjonijiet u jimmaġinaw kif setgħet kienet il-ħajja f'dawk iż-żminijiet imbiegħda
4.4 Il-Ħin Liberu	Ikollhom tagħrif dwar kif in-nies kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom matul iż-żmien	Jifhmu għala n-nies fl-antik kellhom dawk il-passatempi	Jifhmu kif u għala l-mod kif in-nies kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom tbiddel matul iż-żmien	Jidentifikaw minn sorsi viżwali jekk il-passatemp muri kienx jeżisti fl-antik

PROGRAMM

Ir-Raba' Sena
L-Ambjent Ġeografiku

4.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
4.1.1 Nosservaw l-elementi prinċipali tat-temp, jiġifieri t-temperatura, ix-xita u r-riħ	Ix-xita : Ikollhom idea ħafifa taċ-ċiklu ta' l-ilma Ir-riħ u l-pinnur: Ikunu jafu d-direzzjonijiet primarji u sekondarji: Tramuntana, Grigal, Lvant, Xlokk, Nofsinhar, Lbiċ, Punent, Majjistral, eċċ
4.1.2 Nagħrfu nużaw xi strumenti li jkejlu t-temp: it-termometru, il-pluvjometru (ir-*rain-gauge)*, il-pinnur u l-anemometru	Ħiliet: Tajjeb li dawn l-istrumenti tat-temp ikunu preżenti fl-iskola u jsir użu prattiku minnhom. Tajjeb ukoll li t-tfal ikollhom opportunita` li jwettqu attivita` marbuta magħhom.
4.1.3 Nifhmu eżempji ħfief ta' riżultati ta' kejl tat-temp; eżempji: minn 15° Ċelsius sa 0° gradi Ċelsius tfisser kesħa; minn 25° Ċelsius 'il fuq tfisser sħana	Ħiliet: Inrawmu lit-tfal biex mill-esperjenzi jkunu jafu jagħmlu approssimazzjoni; anki xi eżerċizzji fejn jikkalkulaw huma stess kemm it-temperatura tkun telgħet f'dak il-jum.

4.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim	Noti
4.2.1 Nagħrfu t-tliet biomi ewlenin: id-deżert, il-mergħa u l-foresta relatati mal-pajjiżi tal-Mediterran Elementi fiżiċi ewlenin	Fehma: F'din l-eta` m'għandux isir aċċenn lit-tfal dwar il-kelma 'biomi' li tfisser *habitat* fuq skala kbira. L-importanti hi li jifhmu li l-*habitat* li ngħixu fih jinfluwenza ħafna l-ħajja fuq din id-dinja. Xi elementi fiżiċi ta' biomi: deżert (kiesaħ jew sħun): ramel,ġebel, silġ jew borra, skond il-każ; likeni u algi fuq ħamrija fqira mergħa: pjanti baxxi, arbuxelli, xi siġar fuq ħamrija li tista' tkun tajba ħafna foresta: għadd kbir ta' siġar u taħthom pjanti oħra fuq ħamrija ta' fertilita` varjata Riżorsi: Għażla vasta: minn ritratti sa vidjows
4.2.2 It-tibdil tal-pajsaġġ skond l-istaġuni	Fehma: Prattika fl-osservazzjoni: jista' jinħadem proġett fejn tkun ossservata għalqa partikulari (*FieldWork)* kif tinbidel skond l-istaġuni; it-tibdil li jsir fis-siġar u fil-fjuri Rabta wkoll ma' mira 4.4.1 f'dan is-Sillabu dwar it-tibdil staġjunali fl-istil ta' ħajjet il-bniedem
4.2.3 Tibdil tal-pajsaġġ fuq medda twila ta' snin	Fehma: Riflessjoni li tħares lura fl-istorja tad-dinja Il-lezzjoni tieħu forma ta' rakkont 'Immaġinattiv' meta miljuni ta' snin ilu mergħat inbidlu f'deżerti u foresti inbidlu f'mergħat. Riżorsi: Għażla vasta: minn ritratti sa vidjows

4.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-tagħlim	Noti
4.3.1 L-użu ta' l-art fuq mapep u pjanti: eżempji : il-pjanta jew mappa tal-klassi il-pjanta jew mappa ta' l-iskola	Fehma: It-tfal jitgħallmu jaraw l-affarijiet fissi ta' madwarhom minn perspettiva vertikali (mill-għoli 'l isfel). Ftit eżempji ħfief malajr idaħħlu lit-tfal fil-kurżita\` (ngħidu aħna, kif jidhru kikkra u plattina minn perspettiva vertikali... imbagħad it-tfal stess isibu eżempji oħra). Riżorsi: Tpinġija u disinni anki magħmulin mit-tfal
4.3.2 Pjanta aktar komplikata: il-pjanta tal-pjazza tar-raħal jew belt: it-toroq ewlenin li jwasslu għaliha; bini ewlieni fiha jew qrib tagħha	Fehma: L-istess kunċett bħal ta' fuq, imma aktar komplikat. L-għalliema għandhom jissimplifikaw l-eżempji kemm jista' jkun.
4.3.3 X'inhi Mappa eżempji , il-mappa ta' Malta u Għawdex il-mappa tal-Mediterran	Fehma: Nuru l-importanza tal-pjanti u tal-mapep Sakemm naslu sa dan il-punt it-tfal ikunu diġa\` bdew jifhmu l-kunċett ta' mappa. Nagħtu ftit eżempji dwar il-ħtieġa tal-mappa u l-użu tagħha. Riżorsi: Mappa tal-Gżejjer Maltin u oħra tal-Mediterran
4.3.4 Fuq il-mappa ta' Malta nimmarkaw : il-Belt Valletta ir-Rabat(Victoria) ir-raħal jew belt tagħna	Ħiliet: Jitgħallmu jimmarkawhom sewwa fuq mappa
4.3.5 Fuq il-mappa tal-Mediterran nimmarkaw bl-ikħal il-baħar u bl-isfar l-art	Ħiliet: Din hi ħila bażika fl-istudji tal-mapep. It-tfal iridu jitgħallmu jivviżwalizzaw dak li mappa lineari qed tirrappreżenta b'mod ġenerali.
4.3.6 Fuq il-mappa tal-Mediterran nimmarkaw dawn il-pajjiżi u l-bliet kapitali tagħhom	Għerf: 1. L-Alġerija - Alġier 2. Franza - Pariġi 3. Il-Ġreċja - Ateni 4. L-Italja - Ruma 5. Il-Libja - Tripli 6. Malta - Valletta 7. Il-Portugal -Lisbona 8. Spanja - Madrid 9. It-Tuneżija - Tuniż 10. It-Turkija - Ankara

4.4 L-Istili ta' Ħajja u Ħarsien Ambjentali

Miri tat-tagħlim	Noti
4.4.1 L-ilbies skond it-temp jew staġun f'Malta	Rabta ma' mira 4.2.2 Għerf: Tista' ssir referenza għall-ilbies li kien jintuża fl-imgħoddi. Riżorsi: Importanti ħafna li jintużaw riżorsi li jwasslu l-kunċett b'mod kulurit u interessanti .
4.4.2 L-ilbies skond il-klima (sħuna, temperata, kiesħa)	Fehma: Xogħol anki komparattiv bejn staġun u ieħor, kif ukoll bejn pajjiż u ieħor Riżorsi: Stampi ta' l-istess nies fi staġuni differenti
4.4.3 It-tibdil li jseħħ mar-ritmu tal-ħajja: il-lejl u n-nhar, il-vaganzi, l-iskola	Ħiliet: Jitgħallmu josservaw l-ambjent skond il-ħin jew l-istaġun li jkunu qegħdin fih.
4.4.4 Kif insebbħu l-ambjent ta' l-iskola: it-tiżjin fil-klassi u fl-iskola; il-fjuri fil-qsari jew fil-ġnien ta' l-iskola	Ħiliet: Din it-tema toqgħod ħafna għall-attivitajiet kreattivi mill-istess tfal. Għal dan il-għan, hemm ħtieġa ta' tħejjija aktar fit-tul.

PROGRAMM

Ir-Raba' Sena
L-Ambjent Soċjali

4.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
4.1.1 Jagħrfu u jifhmu r-rwoli differenti fil-grupp	Tajjeb li t-tfal jifhmu li hemm relazzjoni bejn ir-rwoli differenti tal-membri tal-grupp. Huma jitgħallmu wkoll li jista' jkun hemm konflitt bejn dawn ir-rwoli, iżda jifhmu li d-differenzi u l-konflitti ma jfissrux ġlied. Orbot dawn il-miri ta' tagħlim mat-temi dwar *Nifhem 'l-Oħrajn*, *Relazzjonijiet tajba ma' l-Oħrajn*, *Naħdem ma' l-Oħrajn* u *Naħdmu biex insewwu l-Konflitti*, bħala parti mit-tema *Ir-Relazzjonijiet* fil-programm tal-PSD. It-tfal huma mistennija li juru interess fl-ideat u s-sentimenti ta' l-oħrajn fil-grupp billi jisimgħu u jagħmlu mistoqsijiet relevanti bil-kliem u bil-kitba.
4.1.2 Jagħrfu u jifhmu l-konflitti ta' rwoli fil-grupp	Jitgħallmu jaħdmu fuq id-differenzi u l-konflitti ta' rwoli billi jsemmu sitwazzjonijiet ta' konflitti u kif ġabu ruħhom fihom; jieħdu sehem f'*role plays* li juru konflitti bejn il-ħbieb.
4.1.3 Jibdew jagħrfu u jifhmu r-rwoli differenti tan-nies fil-lokalita`, fil-pajjiż, fl-Ewropa u fid-dinja	Isemmu rwoli ta' nies li jgħinuna fil-lokalita` (it-tabib , il-pulizija u persuni responsabbli mill-indafa pubblika); u ir-rwol li tkun mexxej fi grupp (kappillan, mexxej ta' grupp ta' twemmin reliġjuż, sindku, Prim Ministru , Membru tal-Parlament Ewropew) f'Malta, fl-Ewropa u fid-dinja.

4.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
4.2.1 Jifhmu xi tfisser 'tikkomunika '	It-tfal jifhmu aħjar l-aspetti soċjali tal-komunikazzjoni: kif il-komunikazzjoni tibni r-relazzjonijiet bejn il-ħbieb, il-membri tal-familja, in-nies tal-komunita`. Dawn il-miri ta' tagħlim jistgħu jintrabtu ma' esperjenzi kurrikulari oħra li nsibu fit-tema *Il-Komunikazzjoni*, fil-PSD. Din il-mira tistenna li t-tfal juru li qegħdin jifhmu xi tfisser komunikazzjoni billi huma stess jitkellmu ma' l-oħrajn fuq suġġetti ta' interess, jisimgħu u jifhmu lill-oħrajn, jiddiskutu u jaqsmu ideat u esperjenzi bejniethom. Jifhmu wkoll kif nistgħu nibagħtu messaġġi mingħajr kliem: bil-ħars, tbissima, espressjoni tal-wiċċ . . .
4.2.2 Jifhmu l-modi differenti ta' komunikazzjoni soċjali	Isemmu l-modi differenti ta' komunikazzjoni: kliem, ġesti, toroq, mezzi ta' trasport, il-*mass media*, it-teknoloġija ta' l-informatika ; Jiddeskrivu bil-kitba l-modi differenti ta' kif huma jikkomunikaw b'dawn il-mezzi.
4.2.3 Jifhmu li komunikazzjoni timplika drittijiet u dmirijiet	Jitkellmu u jiktbu fuq esperjenzi tagħhom (*hobbies*, skola, logħob, familja, għaqdiet, ġrajjiet sbieħ/koroh) biex juru li għandhom dritt li jesprimu ruħhom kif jidhrilhom l-aħjar u d-dmir li jisimgħu 'l oħrajn jitkellmu.
4.2.4 Jifhmu kif il-mezzi ta' komunikazzjoni jressquna lejn l-oħrajn fil-lokalita`, fil-pajjiż, fl-Ewropa, fid-dinja	Jitkellmu dwar kif il-gazzetti, il-kotba, ir-radju, it-televixin, l-email, l-Internet qegħdin iressqu n-nies f'Malta, fl-Ewropa u fid-dinja aktar qrib xulxin. Huma jsemmu xi esperjenzi ta' komunikazzjoni bħal dawn fil-familja tagħhom eż. telefonati, emails lil zijiet u ħbieb imsifrin.

4.3 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
4.3.1 Jifhmu u jitgħallmu r-regoli ta' mġiba u sigurta` fit-triq	Tajjeb li nkomplu nsaħħu l-aspetti soċjali ta' l-ambjenti li jkunu fihom it-tfal. Tajjeb li nsiru konxji li t-triq hi aktar mill-bini fiżiku: l-istess ismijiet għandhom messaġġ storiku, għandek ir-relazzjonijiet bejn il-familji, insibu stazzjonijiet ċentrali ta' trasport bħal *Bus Terminus*, *Airport*, *Sea Terminal*, *Freeport*, Stazzjon tal-Ferrovija. It-toroq ifissru attivita` kbira ta' xogħol, komunikazzjoni, kummerċ, rikreazzjoni. Hu mistenni li t-tfal f'din il-mira jkunu jafu jfissru s-sinjali tad-dwal tat-traffiku. Jitkellmu fuq regoli ta' użu tajjeb tat-triq; jiktbu fuq kif tista' żżomm it-triq nadifa; u juru attenzjoni waqt l-użu tat-trasport privat u pubbliku.
4.3.2 Jifhmu l-aspetti soċjali tat-triq eż tlaqqagħna mal-ġirien, tfakkarna f'nies u ġrajjiet storiċi importanti	Jitkellmu u jiktbu sentenzi dwar it-triq bħala l-post tad-djar tagħna, tal-familji u l-ġirien; jagħrfu kif l-isem tat-triq hu marbut mal-ħajja, storja u personaġġi tal-lokalita`.
4.3.3 Jagħrfu l-ambjent soċjali fi stazzjonijiet ċentrali ta' trasport u komunikazzjoni	Jindikaw stampi ta', jew ipingu, *Bus Terminus, Airport, Freeport,* Stazzjon tat-Tren; jiktbu sentenzi dwar l-użu tagħhom.
4.3.4 Iwessgħu l-idea ta' ambjent ġeografiku u uman : il-lokalita`, l-Ewropa, id-dinja	Isibu stampi jew ritratti ta' ambjenti żviluppati u inqas żviluppati f'Malta, fl-Ewropa u fid-dinja, l-aktar ambjenti umani/soċjali ; Jitkellmu dwarhom u jiktbu xi sentenzi fuq kif jaħsbuha huma ; Jifhmu li l-Unjoni Ewropea toħloq ambjent soċjali ġdid għal Malta u li sirna familja akbar b'fehmiet, drawwiet, logħob u lingwi differenti .

PROGRAMM

Ir-Raba'   Sena
L-Ambjent Storiku

4.1 Personalitajiet Maltin

	Miri ta' Tagħlim	Noti
4.1.1	Ikollhom tagħrif dwar dawn il-personalitajiet Maltin: Dun Mikiel Xerri u Dun Karm Psaila	It-tfal għandhom ikunu jafu li • Dun Karm Psaila jissejjaħ il-poeta nazzjonali għax kiteb L-Innu Malti. Referenza: Id-Denfil 4 paġni 9, 110-111 • L-istorja tal-qlubija ta' Dun Mikiel Xerri li ta ħajtu għal art twelidu. Referenza: Id-Denfil 4 paġna 87
4.1.2	Jifhmu l-importanza ta' dawn in-nies fl-istorja ta' Malta	Jifhmu l-importanza ta' dawn in-nies fis-soċjeta' Maltija u l-ġid li għamlu għal pajjiżhom
4.1.3	Jifhmu l-effett li kellhom dawn in-nies fuq il-ħajja tan-nies ta' madwarhom	Jifhmu li dawn in-nies taw spinta kbira lill-patrijottiżmu Malti b'għemilhom u b'hekk aktar ’il quddiem Maltin oħra tħajru mill-eżempju tagħhom u ddistingwew ruħhom fil-ġlieda għal pajjiżhom.

4.2 Il-Miġja tan-Normanni f'Malta

Miri ta' Tagħlim		Noti
4.2.1	L-istudenti għandhom jingħataw tagħrif dwar il-miġja tan-Normanni hawn Malta	It-tfal għandhom jingħataw tagħrif dwar min kienu n-Normanni, il-miġja tagħhom hawn Malta u l-ftehim li ntlaħaq mal-Għarab, li kienu jmexxu lil Malta, u l-Konti Ruġġieru. Referenza: Id-Denfil 4 paġni 48-49, Id-Denfil 6, paġni 55-57
4.2.2	L-istudenti għandhom jifhmu għala n-Normanni ġew biex jieħdu lil Malta taħt idejhom	Jifhmu l-qagħda stateġika ta' Malta f'nofs il-Mediterran qrib il-gżira ta' Sqallija u l-fatt li l-Għarab baqgħu jgħixu hawn Malta għal ħafna żmien wara l-miġja tal-Konti Ruġġieru.
4.2.3	L-istudenti għandhom jifhmu kif il-miġja tan-Normanni f'Malta kien stadju ieħor fit-tmexxija ta' pajjiżna minn mexxejja barranin differenti	Jifhmu li Malta kienet dejjem immexxija minn ħakkiema barranin u li n-Normanni kienu biss wieħed mil-lista ta' popli differenti li ħakmu lil Malta.
. 4.2.4	L-istudenti għandhom jippruvaw jempatizzaw kif ħassew ruħhom il-Maltin wara l-miġja tan-Normanni	Għandha ssir referenza għall-fatt li l-Maltin kienu draw u integraw ruħhom sew mal-Għarab u li n-Normanni reġgħu taw spinta lill-kummerċ u l-kuntatti ma' l-Ewropa u li kienu poplu Nisrani.

4.3 Il-Festi u d-Drawwiet u t-Tradizzjonijiet Popolari Maltin marbuta mal-Festi.

Miri ta' Tagħlim		Noti
4.3.1	Tagħrif dwar dawn il-festi u d-drawwiet u t-tradizzjonijiet marbuta magħhom	It-tfal għandhom jingħataw tagħrif dwar il-festi prinċipali u kif kienu jiġu ċċelebrati f'pajjiżna fl-imgħoddi : il-Milied, l-Għid, l-Imnarja, Santa Marija u l-festa tar-raħal.
4.3.2	Jifhmu kif dawn it-tradizzjonijiet u drawwiet kienu importanti fil-ħajja tal-Maltin	Jifhmu kif il-preparazzjoni tal-presepju, il-figolli, il-ħarġa sal-Buskett, wirjiet agrikoli bħala parti mill-festi ta' Santa Marija u ta' l-Imnarja, l-għana, il-logħob tan-nar u t-tlielaq taż-żwiemel fil-festi kienu parti integrali mill-ħajja Maltija. Referenza: Id-Denfil 4 paġni 36-37, 40-41
4.3.3	Jifhmu kif dawn id-drawwiet antiki għadhom isiru sal-lum	Jifhmu kif dawn id-drawwiet antiki għadhom isiru sal-lum, forsi b'mod differenti, minkejja li ż-żminijiet inbidlu.
4.3.4	Jipprattikaw xi wħud minn dawn id-drawwiet jew tradizzjonijiet u jimmaġinaw kif setgħet kienet il-ħajja f'dawk iż-żminijiet imbiegħda	Jistgħu jagħmlu fil-prattika xi wħud minn dawn id-drawwiet jew tradizzjonijiet eż. il-preparazzjoni tal-presepju u l-figolli. Tista' tiġi organizzata xi ħarġa sal-Buskett. Jimmaġinaw kif kienet il-ħajja f'dawk iż-żminijiet imbiegħda bl-għajnuna ta' sorsi viżwali.

4.4 Il-Ħin Liberu

Miri ta' Tagħlim		Noti
4.4.1	Ikollhom tagħrif dwar kif in-nies kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom matul iż-żmien	It-tfal għandhom ikunu jafu x'kienu l-passatempi tan-nies fl-antik eż. l-għana, it-tlielaq taż-żwiemel, il-festi, is-sajd, il-kaċċa u l-ħanut tax-xorb.
4.4.2	Jifhmu għala n-nies fl-antik kellhom dawk il-passatempi	Jifhmu għala fl-antik huma kellhom dawn il-passatempi biss.
4.4.3	Jifhmu kif u għala l-mod kif in-nies kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom tbiddel matul iż-żmien	Jifhmu kif, minkejja li dawn il-modi ta' kif tgħaddi l-ħin għadhom jeżistu, illum hawn passatempi oħrajn moderni bħat-televizjoni, it-tlielaq tal-karozzi u sport ieħor, iċ-ċinema, ir-radju u l-logħob fuq il-kompjuter. Referenza: Id-Denfil 4 paġna 19, Id-Denfil 6, paġni 82-85
4.4.4	Jidentifikaw minn sorsi viżwali jekk il-passatemp muri kienx jeżisti fl-antik	Jidentifikaw kemm u kif tbiddel jew ma tbiddilx il-mod kif in-nies kienu jgħaddu l-ħin liberu tagħhom permezz ta' sorsi viżwali.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta’ L-Iskejjel Primarji

IL-ĦAMES SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku
Għall-Ħames Sena

5.1 IT-TEMP U L-KLIMA	5.2 IL-PAJSAĠĠ U L-PROĊESSI FIŻIĊI	5.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	5.4 L-ISTILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
5.1.1 It-Temp fi staġuni differenti f'Malta	5.2.1 L-effetti tat-temp estrem fuq il-pajsaġġ eż. nixfa u għargħar	5.3.1 Is-Sajd : Il-ħajja tas-sajjied u s-sajd għal-lampuki	5.4.1 It-tniġġis tal-baħar minn vapuri u mid-drenaġġ
5.1.2 Tqabbil u differenzi bejn il-klima tal-Gżejjer Maltin u naħa oħra fil-Mediterran bi klima differenti	5.2.2 L-effetti ta' l-ilma tal-wied (il-ħamla) fuq il-pajsaġġ Malti	5.3.2 L-Akwakultura	5.4.2 Is-sehem tagħna biex inħarsu t-turiżmu
5.1.3 Il-klima tad-deżert kiesaħ u tad-deżert sħun	5.2.3 X'ikunu terremoti	5.3.3 It-Turiżmu: tipi ta' xogħol	
	5.2.4 Effetti tat-terremoti fuq il-pajsaġġ naturali u uman	5.3.4 It-Turiżmu: għalfejn jiġu t-turisti	

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali Għall-Ħames Sena

5.1 JIEN U L-OĦRAJN	5.2 KOMUNIKAZZJONI	5.3 JIEN U L-AMBJENT
5.1.1 It-tfal isaħħu l-ħila li jaħdmu fi grupp	5.2.1 It-tfal juru attitudni u mġiba ta' rispett u solidarjeta`: il-bażi tal-komunikazzjoni	5.3.1 It-tfal jagħrfu u jifhmu l-modi differenti ta' mġiba fil-grupp
5.1.2 Jibdew jagħrfu li għandhom rwol fil-grupp	5.2.2 Jagħrfu l-elementi kulturali li jsaħħu l-komunikazzjoni bejn in-nies tal-lokalita` tagħhom u fil-pajjiż	5.3.2 Jifhmu kif din l-imġiba tagħmel l-ambjent soċjali; jifhmu aħjar xi tfisser il-frażi 'ambjent soċjali'
5.1.3 Jibdew jagħrfu li r-rwol tagħhom hu marbut ma' rwoli ta' oħrajn fil-lokalita`, fil-pajjiż, fid-dinja	5.2.3 Jagħrfu l-elementi komuni bejn Malta u l-Ewropa	5.3.3 Jaraw ir-rabta bejn l-ambjent naturali u l-ambjent uman/soċjali
	5.2.4 Jibdew jifhmu aktar l-opportunitajiet ta' komunikazzjoni bejn Malta u l-pajjiżi l-oħra ta' l-Unjoni Ewropea	5.3.4 Isiru konxji ta' l-interess ta' l-Unjoni Ewropea fl-ambjent fil-pajjiżi membri

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku Għall-Ħames Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITA' FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA
5.1 Ir-raħal jew belt fejn noqgħod	Ikollhom tagħrif dwar il-qalba antika tar-raħal	Jifhmu kif ir-raħal żviluppa matul iż-żmien	Jifhmu li minkejja r-raħal tbiddel matul iż-żmien, il-karatteristiċi prinċipali baqgħu l-istess	Iżuru l-postijiet storiċi importanti li jinsabu fir-raħal
5.2 Il-bliet il-qodma Maltin	Ikollhom tagħrif dwar il-bliet il-qodma Maltin (L-Imdina, il-Birgu u ċ-Cittadella f'Għawdex) ; Ikunu jafu fuq l-postijiet ta' importanza storika li jinsabu f'dawn il-bliet	Jifhmu l-pożizzjoni strateġika tagħhom fil-passat u l-importanza tagħhom matul iż-żmien	Jifhmu dak li tbiddel u dak li baqa' l-istess f'dawn il-bliet	Ikollhom esperjenza personali ta' xi waħda minn dawn l-ibliet u jipprovaw jimmaġinaw kif setgħet kienet il-ħajja ta' l-individwi f'dak iż-żmien
5.3 Żmien il-fewdaliżmu u l-irvell kontra Monroy	Ikollhom tagħrif kif Malta għaddiet taħt il-ħakma ta' Don Gonsalvo Monroy, l-irvell kontra tiegħu, il-ftehim li sar mill-kapijiet tal-Maltin mar-Re ta' Sqallija u l-isforzi tagħhom biex jinġabru l-flus biex jifdu lil pajjiżhom	Jifhmu li dawn kienu żminijiet koroh għall-Maltin li dawn ma kellhom l-ebda drittijiet	Jifhmu kif din kienet parti mill-ġlieda twila li kellhom jagħmlu l-Maltin u li biż-żmien kellha twassal biex jieħdu t-tmexxija ta' pajjiżhom f'idejhom	Ikunu kapaċi jempatizzaw kif kienet il-ħajja tal-Maltin matul dak iż-żmien
5.4 L-iżvilupp tal-logħob Olimpiku minn żmien il-Griegi sa llum	Ikollhom tagħrif fuq min kien Pierre de Coubertin u fuq il-Logħob Olimpiku llum	Jifhmu minn fejn ġej il-bidu tal-Logħob Olimpiku, l-idejal ta' dan il-logħob u t-tifsira tal-bandiera Olimpika	Jifhmu x'tip ta' logħob kienu jagħmlu fl-imgħoddi u kif il-logħob li jsir illum hu bbażat fuq id-dixxiplini ta' l-imgħoddi	Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw kemm u kif tbiddel il-mod kif kienu jsiru l-kompetizzjonijiet f'Olimpijadi

PROGRAMM

Il-Ħames Sena
L-Ambjent Ġeografiku

5.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
5.1.1 It-temp fi staġuni differenti f'Malta	Fehma: Inħeġġu lit-tfal isegwu r-rapporti tat-temp fuq it-TV. It-tfal ikunu mgħallma biex jagħrfu jqabblu staġun ma' ieħor f'Malta. Riżorsi: It-tfal iħejju *chart* bir-rapport tat-temp, illustrata bi stampi minn gazzetti u rivisti.
5.1.2 Tqabbil u differenzi bejn il-klima tal-Gżejjer Maltin u naħa oħra fil-Mediterran bi klima differenti	Fehma: Ngħallmu lit-tfal id-differenzi bejn staġun f'Malta u l-istess staġun f'naħa oħra tal-Mediterran eż. madwar Milan
5.1.3 Il-klima tad-deżert kiesaħ u tad-deżert sħun	Fehma: Ibda bit-tifsira ta' x'inhu deżert sħun u deżert kiesaħ (Tundra). Agħti eżempji konkreti tat-temperaturi u tip ta' maltemp li jagħmel f'dawn l-inħawi. Riżorsi : Stampi u filmati, li juru dan kollu, huma essenzjali.

5.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim	Noti
5.2.1 L-effetti tat-temp estrem fuq il-pajsaġġ eż. nixfa u għargħar	Fehma: Din il-mira għandha tkun imsensla ma' dik ta' qabel. Hawn l-aċċent ikun fuq temp estrem fejn issir ħsara kbira, kemm lill-ambjent naturali u kemm lil dak uman. Riżorsi: Jingħataw eżempji u t-tfal jintalbu jfittxu stampi u riżorsi oħra.
5.2.2 L-effetti ta' l-ilma tal-wied (il-ħamla) fuq il-pajsaġġ Malti	Fehma: X'ikun dan il-periklu u x'jista' jsir biex ikun evitat. Iridu jkunu eżempji ħfief li jinftiehmu mit-tfal. Riżorsi: Siltiet minn gazzetti lokali huma effettivi ħafna
5.2.3 X'ikunu terremoti	Għerf: Tissemma l-intensita`, iżda m'hemmx għalfejn nidħlu fuq strumenti u skali ta' kejl. Riżorsi: Għajnuna viziva minn stampi sa vidjows
5.2.4 Effetti tat-terremoti fuq il-pajsaġġ naturali u uman	Fehma: Ara 5.2.3 Ħafna drabi l-ħsarat ta' l-ambjent uman jiġi f'moħħ dak li jkun mill-ewwel, iżda tajjeb li nifhmu l-ħsarat li terremot jikkawża fuq il-pasjaġġ naturali (valangi, telfien ta' sorsi naturali bħal spieri, bidliet fil-forom tal-pajsaġġ li jista' ma jibqax aċċessibbli).

5.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-tagħlim	Noti
5.3.1 Is-Sajd: Il-ħajja tas-Sajjied u s-sajd għal-lampuki	Fehma: L-iżvilupp ta' din it-tema għandha tkun biss fuq linji ġenerali. Il-ħajja tas-sajjied hi marbuta ma' ħinijiet flessibbli, ikkundizzjonati ħafna mill-elementi naturali, l-aktar ma' staġuni tal-ħut u fenomeni marbuta mat-temp. Hemm ukoll il-fatt li hemm sajjieda *part-time* u numru inqas ta' sajjieda *full-time.* Din it-tema għandha tkun mgħallma mingħajr dettalji żejda dwar kif isir is-sajd għal-lampuki. B'mod ġenerali t-tfal jitgħallmu l-aktar dwar il-metodi tar-rixa u taċ-ċimi. Riżorsi: Kitba, stampi, tpinġijiet jew videjows
5.3.2 L-Akwakultura	Fehma: It-tfal jifhmu l-vantaġġi ta' dan il-metodu fuq il-metodi l-oħra tas-sajd tradizzjonali. Eżempju wieħed ta' Ċentru ta' l-Akwakultura f'Malta: ix-xogħol ewlieni li jsir fih. Eżempju wieħed ta' ħuta mrobbija b'dan il-metodu: l-awrata
5.3.3 It-Turiżmu: tipi ta' xogħol	Għerf: X'inhu xogħol ta' servizz f'dan il-qasam ; tipi ta' xogħol fil-lukandi u ristoranti, gwidi, xufiera tat-taxi u tal-kowċis. Riżorsi: Kitba u stampi varji ta' servizzi fit-turiżmu
5.3.4 It-Turiżmu: għalfejn jiġu t-turisti	Għerf: Xemx, baħar, storja/preistorja, divertiment u mistrieħ Attitudnijiet: X'jistenna t-turist: kumdita`, imġiba tajba, indafa, servizz tajjeb u bla telf ta' ħin Riżorsi: Kitba u stampi ta' xeni sbieħ f'Malta

5.4. Stili ta' ħajja u ħarsien ambjentali

Miri tat-tagħlim	Noti
5.4.1 It-tniġġis tal-baħar minn vapuri u mid-drenaġġ	Għerf: Din il-problema hi attwali ħafna u tista' tintrabat ma' ġrajjiet li jseħħu fil-Mediterran (imma mhux biss). Riżorsi: L-għalliema jistgħu jużaw l-aħbarijiet, eż. mill-gazzetti, biex fuqhom jinbnew il-lezzjonijiet.
5.4.2 Is-sehem tagħna biex inħarsu t-turiżmu	Attitudnijiet: Din il-mira ssaħħaħ l-valuri fit-tfal; x'jistgħu jagħmlu huma, aktar milli x'suppost jagħmel ħaddieħor.

PROGRAMM

Il-Ħames Sena
L-Ambjent Soċjali

5.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.1.1 It-tfal isaħħu l-ħila li jaħdmu fi grupp	L-esperjenzi varji fil-grupp jgħinu t-tfal jiżviluppaw aktar il-ħila li jaħdmu fil-grupp. It-tema tal-grupp fl-Istudji Soċjali torbot tajjeb mat-temi dwar *Il-Komunikazzjoni* u *Ir-Relazzjonijiet* fil-programm tal-PSD. Jitkellmu fuq l-imġiba pożittiva u negattiva tal-membri tal-grupp, mingħajr ma jweġġgħu is-sentimenti tagħhom u ta' l-oħrajn. Hawnhekk it-tfal għandhom jiddiskutu kif jistgħu tejbu l-aspetti negattivi fil-ħajja tal-grupp; jorganizzaw attivita` żgħira bħala grupp, li jista' jkollha impatt soċjali fl-iskola jew fil-komunita`, eż. żjara fid-Dar tat-Tfal/Dar ta' l-Anzjani. Huma jirrekordjaw l-esperjenza tal-grupp bi tpinġija jew stampi jew ritratti u bil-kitba ta' sentenzi.
5.1.2 Jibdew jagħrfu li għandhom rwol fil-grupp	Isemmu x'jagħmlu u x'jistgħu jagħmlu fil-grupp; jiktbu xi sentenzi dwar dan.
5.1.3 Jibdew jagħrfu li r-rwol tagħhom hu marbut ma' rwoli ta' oħrajn fil-lokalita`, fil-pajjiż, fid-dinja	Jitkellmu dwar kif dak li nagħmlu jaffettwa 'l-oħrajn, ukoll jekk joqogħdu 'l bogħod minna jew saħansitra f'pajjiż ieħor eż. l-indafa fl-ambjent, imġiba ta' ħbiberija u paċi, l-għajnuna li nagħtu, it-tagħlim, l-aktar dak permezz ta' l-informatika u l-bejgħ u x-xiri ta' oġġetti.

5.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.2.1 Juru attitudni u mġiba ta' rispett u solidarjeta`: il-bażi tal-komunikazzjoni	It-tfal għandhom jifhmu li l-komunikazzjoni u l-għaqda ta' bejnietna jissaħħu meta nkunu nafu nuru rispett, inkunu responsabbli ta' l-imġiba tagħna u nuru solidarjeta` ma' l-oħrajn. Qabbel dawn l-aspetti soċjali mat-tema dwar *Il-Ħila li Nisma u Nifhem*' u t-tema dwar *L-Emozzjonijiet Tiegħi* fit-tema ġenerali *Il-Komunikazzjoni* u t-temi *Nifhem 'l-Oħrajn* u *Naħdem ma' l-Oħrajn* fit-tema ġenerali *Ir-Relazzjonijiet* fil-programm tal-PSD. Din l-attitudni tista' tintwera billi t-tfal jieħdu sehem f'*role-plays* b'dawn it-temi u wara jiktbu dwar xi esperjenzi li jkunu ħadu minn din l-attivita`edukattiva.
5.2.2 Jagħrfu l-elementi kulturali li jsaħħu l-komunikazzjoni bejn in-nies tal-lokalita` tagħhom u fil-pajjiż	It-tfal għandhom jifhmu aktar l-aspett ta' komunikazzjoni fil-Lingwa bħal, li l-Lingwa hija l-karatteristika ewlenija ta' l-identita` ta' Poplu u Nazzjon, l-użu tagħha fil-kitba u l-*mass media*, it-traduzzjonijiet minn Lingwi oħra, il-Lingwa bħala mezz ta' komunikazzjoni bejn popli u kulturi Ewropej, Mediterranji, u f'pajjiżi oħra tad-dinja. Iwieġbu mistoqsijiet, verbalment u bil-kitba, dwar il-Lingwa Maltija, l-Innu u l-Bandiera Nazzjonali, it-tradizzjonijiet Maltin, il-familja f'Malta, ix-xogħol tal-ħaddiema Maltin u t-teknoloġija ta' l-informatika f'Malta. B'hekk juru li qegħdin isiru jafu fuq l-elementi li jsawru l-kultura Maltija u s-sinjali tal-għaqda nazzjonali. Tajjeb li jifhmu wkoll li meta n-nies ta' komunita` jirrelataw ma' simboli kulturali komuni, bħalma huma l-Lingwa, it-Tradizzjonijiet, il-Festi u l-istil ta' ħajja, tikber aktar il-komunikazzjoni bejniethom.
5.2.3 Jagħrfu l-elementi komuni bejn Malta u l-Ewropa	Isemmu r-rispett tad-drittijiet umani, il-ħidma favur il-paċi, id-demokrazija parlamentari, il-Qorti tal-ġustizzja, ir-rispett ta' twemmin reliġjuż u politiku differenti ; jiktbu xi paragrafi qosra dwar temi komuni: id-drittijiet tat-tfal u l-ħidma favur il-paċi .

5.2.4 Jibdew jifhmu aktar l-opportunitajiet ta' komunikazzjoni bejn Malta u l-pajjiżi l-oħra ta' l-Unjoni Ewropea	Il-programmi edukattivi li jaqgħu taħt 'Socrates' jistgħu jissemmew f'dawk il-każijiet fejn hemm skejjel li qegħdin jipparteċipaw.

5.3 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.3.1 Jagħrfu u jifhmu l-modi differenti ta' mġiba fil-grupp	Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim se jgħinu biex titwessa' l-idea ta' ambjent li għandhom it-tfal: l-ambjent jinkludi wkoll ir-relazzjonijiet, l-imġiba u l-attivitajiet tan-nies. L-idea u l-esperjenza ta' ambjent soċjali jistgħu jintrabtu ma' l-istess esperjenzi ta' tagħlim li ssibu fit-tema *Ir-Relazzjonijiet* fil-PSD. F'din il-mira ta' tagħlim it-tfal iridu jiddeskrivu bil-kliem u bil-kitba l-imġiba, ir-relazzjonijiet u l-attivitajiet fil-grupp. Jiddeskrivu bil-kitba kif huma jaraw il-grupp tagħhom.
5.3.2 Jifhmu kif din l-imġiba tagħmel l-ambjent socjali. Jifhmu aħjar xi tfisser il-frażi 'ambjent soċjali'	Jesploraw relazzjonijiet u attivitajiet differenti fil-grupp u fil-komunita`; jidentifikaw ix-xogħol tan-nies u l-kontribut tagħhom fil-komunita`: l-għalliema, it-tobba, il-qassis, membri ta' xi reliġjon oħra li t-tfal jistgħu jkunu jafu bihom, il-pulizija, il-kunsilliera, il-*wardens*, dawk li jżommu l-ambjent nadif; jiddeskrivu kif dawn in-nies qegħdin jgħinu biex ikollna ambjent soċjali aħjar.
5.3.3 Jaraw ir-rabta bejn l-ambjent naturali u l-ambjent uman/soċjali	Jaraw ir-rabta bejn l-indafa fl-ambjent u s-saħħa, bejn in-nuqqas ta' ħsejjes esaġerati u s-saħħa mentali ; jaraw is-sabiħ f'ambjent tal-logħob u tax-xogħol mingħajr perikli għal saħħithom.
5.3.4 Isiru konxji ta' l-interess ta' l-Unjoni Ewropea fl-ambjent fil-pajjiżi membri	Isemmu biss kif l-Unjoni Ewropea trid li l-Pajjiżi Membri jkollhom ambjent nadif biex minnu jgawdu ċ-ċittadini kollha.

PROGRAMM

Il-Ħames Sena
L-Ambjent Storiku

5.1 Ir-Raħal jew Belt fejn noqgħod

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.1.1 Ikollhom tagħrif dwar il-qalba antika tar-raħal	It-tfal għandhom ikunu kapaċi jidentifikaw fejn qiegħda l-qalba antika tar-raħal, liema bini jinsab hemmhekk u x'użu jsir minn din il-parti tar-raħal fil-ġurnata ta' llum. Referenza: Id-Denfil 5 paġna 51
5.1.2 Jifhmu kif ir-raħal żviluppa matul iż-żmien	Jifhmu xi żvilupp sar matul iż-żmien u għala kien meħtieġ dan it-tibdil.
5.1.3 Jifhmu li, minkejja li r-raħal tbiddel matul iż-żmien, il-karatteristiċi prinċipali baqgħu l-istess	Jifhmu li, minkejja t-tibdil kollu li sar, ftit li xejn tbiddel fil-karatteristiċi tiegħu prinċipali u s-sura li kellha qabel il-qalba tar-raħal għadek tista' taraha sal-lum.
5.1.4 Iżuru l-postijiet storiċi importanti li jinsabu fir-raħal	Ikollhom esperjenza personali tal-postijiet storiċi li jista' jkun hemm fir-raħal billi tiġi organizzata dawra mar-raħal tagħhom; jinnutaw ukoll il-bini u d-dekorazzjonijiet li jsebbħu lir-raħal tagħhom eż. niċeċ, statwi, gallariji, ġonna eċċ.

5.2 L-Ibliet il-Qodma Maltin

	Miri ta' Tagħlim	Noti
5.2.1	Ikollhom tagħrif dwar l-ibliet il-qodma Maltin (l-Imdina, il-Birgu u ċ-Ċittadella f'Għawdex) Ikunu jafu fuq il-postijiet ta' importanza storika li jinsabu f'dawn l-ibliet.	It-tfal għandu jkollhom tagħrif ġenerali dwar l-Imdina, il-Birgu u ċ-Ċittadella f'Għawdex. Referenza: Id-Denfil 5, paġni 84-87 Ikunu konxji tal-postijiet prinċipali u l-karatteristiċi ta' dawn il-postijiet eż. l-Imdina (is-swar, it-toroq dojoq, il-Katidral, it-Torri ta' l-Istandard, id-dar Normanna eċċ.)
5.2.2	Jifhmu l-pożizzjoni strateġika tagħhom fil-passat u l-importanza tagħhom matul iż-żmien	Ikunu jafu li • L-Imdina kienet qiegħda f'pożizzjoni tajba billi kienet imdawra mis-swar u mibnija f'post għoli f'nofs il-gżira ta' Malta u għalhekk imbiegħda mix-xtut. • Fil-Birgu kien hemm il-Kastell ta' Sant'Anglu li kien il-fortifikazzjoni prinċipali madwar il-Port il-Kbir fiż-żminijiet medjevali. • Iċ-Ċittadella kienet il-fortifikazzjoni t'Għawdex billi kienet mibnija fil-għoli f'nofs il-gżira.
5.2.3	Jifhmu dak li tbiddel u dak li baqa' l-istess f'dawn il-bliet	Jifhmu li, minkejja t-tibdil li sar matul iż-żmien, il-karatteristiċi prinċipali bħas-swar u t-toroq dojoq li jgħaqqduhom baqgħu l-istess.
5.2.4	Ikollhom esperjenza personali ta' xi waħda minn dawn l-ibliet u jippruvaw jimmaġinaw kif setgħet kienet il-ħajja ta' l-individwi f'dak iż-żmien	Jagħmlu xi żjara lil xi waħda mill-ibliet il-qodma ta' Malta u b'hekk jakkwistaw esperjenza iżjed ħajja u personali; jempatizzaw kif kienet il-ħajja tan-nies ta' livelli soċjali differenti f'dak iż-żmien u x'kienu l-biżgħat prinċipali tagħhom.

5.3 Żmien il-Fewdaliżmu u l-Irvell ta' Monroy

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.3.1 Ikollhom tagħrif kif Malta għaddiet taħt il-ħakma ta' Don Gonsalvo Monroy, l-irvell kontra tiegħu, il-ftehim li sar mill-kapijiet tal-Maltin mar-Re ta' Sqallija u l-isforzi tagħhom biex jinġabru l-flus biex jifdu lil pajjiżhom	It-tfal għandhom ikunu jafu l-ġrajja ta' Malta taħt il-ħakma ta' Monroy. Il-punti prinċipali għandhom ikunu; • l-għotja ta' Malta bħala fewdu lil Monroy għas-somma ta' 30,000 fjorin (flus ta' dak iż-żmien) • it-tbatija tal-Maltin taħt il-ħakma tiegħu minħabba t-taxxi ħorox li għamel • in-nuqqas fil-ħarsien tal-gżejjer Maltin mill-attakki tal-furbani • l-irvell tal-Maltin kontra t-tmexxija ħażina tiegħu • il-ħtif tad-dar tiegħu fl-Imdina • ir-refuġju tal-mara tiegħu fil-Kastell Sant' Anglu • il-mawra ta' żewġ qassisin għan-nom tal-Maltin biex jilħqu ftehim mar-Re Alfonsu ta' Aragona • il-wegħda tar-Re li ma jerġax jagħti lil Malta lil xi sinjur ieħor bil-patt li l-Maltin jiġbru l-flus li kien ħallas Monroy biex ħa lil Malta • il-maħfra ta' Monroy fuq is-sodda tal-mewt ta' l-aħħar 10,000 fjorin li kien baqa' jinġabru Referenza: Id-Denfil 5, paġni 111-113
5.3.2 Jifhmu li dawn kienu żminijiet koroh għall-Maltin u li dawn ma kellhom l-ebda drittijiet	Jifhmu kif il-Maltin ma kellhom l-ebda drittijiet f'dak iż-żmien u kif Malta kienet tingħata bħala fewdu kull meta r-Re kien ikollu bżonn il-flus jew is-suldati biex jiġġieled xi gwerra. B'hekk il-Maltin kellhom ibatu minħabba t-taxxi li kien jagħmel il-ħakkiem il-ġdid biex jiġbor flusu u jkompli jżid il-ġid tiegħu.
5.3.3 Jifhmu kif din kienet parti mill-ġlieda twila li kellhom jagħmlu l-Maltin u li biż-żmien kellha twassal biex jieħdu t-tmexxija ta' pajjiżhom f'idejhom	Jifhmu li missirijietna kellhom jitħabtu ħafna matul iż-żminijiet biex illum wasalna biex ikollna stat independenti fejn Maltin stess magħżula minna jmexxu lil pajjiżna.
5.3.4 Jkunu kapaċi jempatizzaw kif kienet il-ħajja tal-Maltin matul dak iż-żmien	Jifhmu x'kienu l-aspirazzjonijiet tal-Maltin f'dak iż-żmien u kif kienu jgħixu l-ħajja normali tagħhom.

L-Iżvilupp tal-Logħob Olimpiku minn żmien il-Griegi sa llum

Miri ta' Tagħlim	Noti
5.4.1 Ikollhom tagħrif fuq min kien Pierre de Coubertin u fuq il-Logħob Olimpiku llum	It-tfal għandhom ikunu konxji ta' l-ideal tal-fundatur ta' l-Olimpjadi moderni, Pierre de Coubertin. Dan kien jemmen li, • L-isport hu importanti ħafna għas-saħħa. • L-importanti hu li tieħu sehem u mhux li tirbaħ. • L-isport jista' jressaq lil nies minn pajjiżi differenti għal ħbiberija ikbar ma' xulxin. Referenza: Id-Denfil 5, paġni 165-167 Ikollhom idea ġenerali fuq id-dixxiplini li jsiru fil-Logħob Olimpiku llum eż. l-atletika (tlielaq fit-tul u fil-qasir, tfigħ tad-disku u l-*javelin*, qbiż għat-tul u għall-għoli), l-irfigħ ta' piżijiet tqal, ġinnastika, tlielaq u logħob fl-ilma, *boxing*, tiġrijiet ta' dgħajjes, lotta (sarar), qbiż taż-żwiemel, *fencing* (kompetizzjoni bix-xwabel), eċċ.
5.4.2 Jifhmu minn fejn ġej il-bidu tal-Logħob Olimpiku, l-ideal ta' dan il-logħob u t-tifsira tal-bandiera Olimpika	Jifhmu kif il-Logħob Olimpiku beda jsir fil-Greċja tal-Qedem bħala parti mill-festa li kienet issir lil Zeus, is-sultan ta' l-allat li kien jgħix fuq il-muntanja Olimpu. L-ideal ta' dan il-logħob hu li jġib il-pajjiżi kollha f'kuntatt ma' xulxin u b'hekk tikber il-ħbiberija bejniethom. Il-ħames ċrieki ta' lwien differenti minsuġa wieħed fuq l-ieħor jirrappreżentaw l-għaqda bejn il-ħames kontinenti tad-dinja.
5.4.3 Jifhmu x'tip ta' logħob kienu jagħmlu fl-imgħoddi u kif il-logħob li jsir illum hu bbażat fuq id-dixxiplini ta' l-imgħoddi	Jifhmu kif l-istess dixxiplini li jsiru llum kienu jsiru taħt xi forma jew oħra fil-Ġreċja tal-Qedem u kif dawn kienu bbażati fuq il-kapaċitajiet tal-bniedem biex ikun suldat tajjeb. Dawn kienu jsiru wkoll darba kull erba' snin. Fost il-logħob l-aktar popolari fl-imgħoddi kien hemm it-tiġrijiet biż-żwiemel, it-tlielaq, il-ġlied bil-ponn, il-qbiż, is-sarar u t-twaddib tad-disku u tal-lanza.
5.4.4 Permezz ta' sorsi viżwali jkunu kapaċi jidentifikaw kemm u kif tbiddel il-mod kif kienu jsiru l-kompetizzjonijiet fl-Olimpijadi	Jifhmu t-tibdil li ż-żmien ġab miegħu mhux biss fil-mod li jsiru l-kompetizzjonijiet iżda wkoll fl-organizzazzjoni tagħhom eż. il-kompetizzjoni ssir dejjem f'belt differenti u n-nisa bdew jieħdu parti f' kompetizzjonijiet għalihom.

STUDJI SOĊJALI

Sillabu Ta’ L-Iskejjel Primarji

IS-SITT SENA

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Ġeografiku Għas-Sitt Sena

6.1 IT-TEMP U L-KLIMA	6.2 IL-PAJSAĠĠ U L- PROĊESSI FIŻIĊI	6.3 L-UŻU TA' L-ART U TAL-BAĦAR, RIŻORSI U TIBDIL	6.4 L-ISTILI TA' ĦAJJA U ĦARSIEN AMBJENTALI
6.1.1 It-temperatura ta' l-arja f'Malta: il-kejl bl-użu tat-termometru	6.2.1 L-Arċipelagu Malti: il-Gżejjer Maltin u l-pożizzjoni tagħhom fil-Mediterran	6.3.1 Bliet, irħula jew inħawi Maltin: • Il-Belt Valletta • Il-Birgu • Il-Gudja • Ir-Rabat (Malta) • Iċ-Ċirkewwa • Victoria • Ix-Xlendi • Tas-Sliema • Bormla • Marsaxlokk • Il-Mellieħa • L-Imġarr(Għawdex) • Marsalforn	6.4.1 Id-differenzi ewlenin bejn ħajja fil-kampanja u ħajja fl-ibliet Maltin
6.1.2 Ir-rappreżentazzjoni grafika tat-temperatura permezz ta' *line-graphs*	6.2.2 Il-pajsaġġ Malti: kif issawwar il-blat ta' Malta	6.3.2 Il-Biedja: Kif tinqasam il-biedja, jiġifieri xogħol fir-raba' u t-trobbija tal-bhejjem	6.4.2 Il-ħajja tal-bdiewa fil-kampanja Maltija
6.1.3 Ix-Xita: il-kejl ta' l-ammont ta' xita f'Malta permezz tar- *rain gauge* (pluvjumetru)	6.2.3 Liema huma l-ħames saffi tal-blat	6.3.3 Xi problemi fix-xogħol tal-bidwi u tar-raħal	6.4.3 Tniġġis li jsir minħabba ċerti fabbriki
6.1.4 Ir-rappreżentazzjoni grafika bl-użu ta' *bar-graphs*	6.2.4 X'inhuma fossili u kif ġew fis-saffi tal-blat f'Malta	6.3.4 Razzett u qasam modern tal-biedja	6.4.4 X'ikun riċiklaġġ u ftit eżempji ta' kif jista' jsir (metalli, karta u ħġieġ)
6.1.5 Ir-riħ: nagħrfu d-direzzjoni permezz tal-pinnur	6.2.5 It-tifsira elementari ta' l-ambjent fiżiku Malti: għoljiet, widien, irdumijiet bajjiet, għerien, daħliet	6.3.5 L-Oqsma Industrijali: tifsira	6.4.5 It-tniġġis ta' l-arja u t-traffiku

6.1.6 Ir-riħ: il-Warda ta' l-Irjieħ bil-Malti	6.2.6 Eżempju wieħed ta' kull karatteristika ġeografika msemmija f'6.2.3	6.3.6 Il-fabbriki: tifsira	6.4.6 Is-sigurtà fit-toroq u l-imġiba tagħna
6.1.7 Ir-riħ: nagħrfu l-qawwa tar-riħ permezz ta' l-anemometru	6.2.7 Il-Baħar Mediterran: it-tliet fetħiet : il-Fliegu ta' Ġibiltà, il-Kanal tas-Swejz, id-Dardanelli	6.3.7 Il-fabbriki: importazzjoni ta' materja prima u esportazzjoni ta' prodotti lesti	
	6.2.8 Nagħrfu dawn il-gżejjer tal-Mediterran: • Il-Gżejjer Baleariċi • Korsika • Sqallija • Sardenja • Kreta • Ċipru	6.3.8 Nagħrfu fejn huma tnejn minn dawn l-oqsma industrijali: • Ta' San Ġwann • Tal-Marsa • Ta' Kordin • Tar-Rikażli • Ta' l-Imrieħel • Ta' Ħal Far • Ta' Bulebel • Tax-Xewkija	
	6.2.9 L-Ibħra li jinfdu miegħu: il-Baħar l-Iswed, il-Baħar l-Aħmar, l-Oċean Atlantiku	6.3.9 Trasport fuq l-art: mezzi ta' trasport illum, bħal ma huma karozzi privati u mezzi pubbliċi jew kummerċjali bħal tal-linja, kowċis, taxis, *minibuses*, trakkijiet	
	6.2.10 Nagħrfu l-pajjiżi kollha li jmissu mal-Mediterran u ninkludu l-Portugal	6.3.10 Toroq moderni: *bypasses*, *flyovers*	

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Soċjali
Għas-Sitt Sena

6.1 JIEN U L-OĦRAJN	6.2 KOMUNIKAZZJONI	6.3 JIEN U L-AMBJENT
6.1.1 Jagħrfu kif huma jagħmlu parti minn grupp u kif għandhom rwol fil-grupp	6.2.1 Jifhmu kif il-komunikazzjoni soċjali tgħin liċ-ċittadin jgħix f'aktar demokrazija	6.3.1 Jibdew jagħrfu u jifhmu kif is-soċjetà hi organizzata f'arranġamenti soċjali jew istituzzjonijiet
6.1.2 Juru ħiliet differenti meħtieġa għall-ħajja tal-grupp	6.2.2 Jifhmu kif id-demokrazija għaċ-ċittadin tissaħħaħ b'komunikazzjoni effettiva u kif il-komunikazzjoni tgħin u ssaħħaħ il-ħajja taċ-ċittadin fis-soċjetà	6.3.2 Jagħrfu u jifhmu kif dawn l-istituzzjonijiet insibuhom f'Malta, fl-Ewropa u fid-dinja
6.1.2 Jibdew jifhmu kif is-sens ta' solidarjetà jagħmilna aktar qrib ta' l-oħrajn	6.2.3 Jesperimentaw bl-e-mail u l-Internet biex jikkomunikaw ma' tfal oħra fl-Ewropa u jsaħħu l-valuri ta' ħbiberija u solidarjetà	6.3. 3 Jaraw l-Unjoni Ewropea bħala istituzzjoni li tħares id-drittijiet tal-bniedem
		6.3.4 Ikunu jafu li l-Unjoni Ewropea għandha regoli (direttivi) fl-interess ta' l-ambjent

MIRI TA' TAGĦLIM

Fl-Ambjent Storiku Għas-Sitt Sena

TEMA	IKOLLHOM TAGĦRIF DWAR IL-PASSAT	JIFHMU GĦALA ĠARA HEKK FIL-QEDEM	JIFHMU T-TIBDIL U L-KONTINWITÀ FL-ISTORJA	L-UŻU TA' SORSI BL-INTERPRETAZZJONI TAGĦHOM U L-IŻVILUPP TA' SENS TA' EMPATIJA
6.1 Iż-Żmien Preistoriku u l-ewwel nies li għexu f'Malta	Ikunu jafu fuq l-ewwel nies f'Malta, ix-xogħol tagħhom u t-twemmin reliġjuż	Jifhmu għala Għar Dalam hu importanti fl-istudju tal-preistorja ta' Malta u l-vantaġġi li sab l-ewwel bniedem f'Malta	Jaraw u jifhmu kif il-bniedem bil-mod il-mod beda jagħmel progress kbir minn dak iż-żmien meta ma kellu l-ebda kumditajiet	Ikunu esposti għall-fdalijiet preistoriċi li nstabu, u jkunu jafu jinterpretaw dawn il-fdalijiet
6.2 Il-Miġja ta' San Pawl f'Malta	Ikunu jafu l-ġrajja tan-nawfraġju ta' San Pawl	Jifhmu għala San Pawl kellu jagħmel dan il-vjaġġ u l-importanza għalina l-Maltin ta' din il-ġrajja	Jaraw kif din il-ġrajja għadha ħajja fostna billi Malta baqgħet tħaddan it-twemmin Nisrani sal-lum	Ikunu konxji tal-postijiet marbuta mal-miġja ta' San Pawl f'Malta; jempatizzaw kif ħassew ruħhom il-Maltin meta laqgħu fosthom lil San Pawl
6.3 L-Assedju l-Kbir ta' l-1565	Ikollhom tagħrif dwar il-fortifikazzjonijiet li kienu jeżistu f'Malta qabel l-Assedju l-Kbir. Ikunu jafu l-ġrajjiet ewlenin ta' l-Assedju l-Kbir	Jifhmu għala t-Torok attakkaw lil Malta. Jifhmu d-diffikultajiet li kellhom iħabbtu wiċċhom magħhom iż-żewġ naħat	Janalizzaw x'kienet tfisser għal Malta u għall-Ordni ta' San Ġwann din ir-rebħa; ikunu konxji li dawn il-fortifikazzjonijiet għadhom wieqfa sal-ġurnata tal-lum	Jaraw u jifhmu l-fortifikazzjonijiet li kienu jeżistu minn pjanti u stampi
6.4 Il-bini tal-Belt Valletta	Ikunu jafu dwar il-preparamenti li saru minn qabel u dwar il-bini ta' din il-belt innifisha; ikunu jafu dwar ix-xogħol ta' l-arkitetti Laparelli u Ġlormu Cassar	Jifhmu għala nbniet din il-belt	Ikollhom tagħrif dwar il-bini importanti li hemm f'din il-belt li għadu jeżisti sal-lum Jifhmu u japprezzaw is-sbuħija ta' din il-belt.	Ikunu esposti għall-belt kapitali ta' pajjiżna jew bi żjara għal hemmhekk inkella permezz ta' varjetà kbira ta' sorsi viżwali.

6.5 Malta u t-Tieni Gwerra Dinjija	Ikollhom tagħrif dwar x'kien jiġri fil-gwerra u l-għajnuna li waslet; ikunu jafu dwar l-għotja tal-*George Cross* lil Malta u x'wassal għal din l-għotja	Jifhmu x'kienet tfisser din il-gwerra għal Malta**;** janalizzaw il-qagħda ta' Malta matul din il-gwerra	Jifhmu t-tibdil li sar fil-mentalità f'pajjiżna wara l-gwerra	Jaraw sorsi viżwali tas-sitwazzjoni li kienet tinsab fiha Malta u jinterpretaw kif kienu jħossu ruħhom in-nies f'dak iż-żmien
6.6 Il-Jiem Nazzjonali ta' Malta.	Ikollhom tagħrif dwar il-jiem nazzjonali (Jum il-Vittorja, is-'*Sette Giugno'*, Jum l-Indipendenza, Jum ir-Repubblika u Jum il-Ħelsien)	Jifhmu x'wassal għal dawn il-kisbiet u janalizzaw l-importanza tal-ġrajjiet li l-Jiem Nazzjonali jirrappreżentaw	Jifhmu l-iżvilupp kostituzzjonali ta' Malta u t-tibdil u l-kontinwità li kien hemm matul iż-żmien	Jifhmu kif il-Maltin ħassew irwieħhom f'dak iż-żmien u x'aspirazzjonijiet oħra kellhom

PROGRAMM

Is-Sitt Sena
L-Ambjent Ġeografiku

6.1 It-Temp u l-Klima

Miri tat-tagħlim	Noti
6.1.1 It-temperatura ta' l-arja f'Malta: il-kejl bl-użu tat-termometru	Ħiliet: Jagħrfu jużaw direttament dan l-istrument u jafu jiġbru tagħrif minn fuqu. Riżorsi: It-Termometru
6.1.2 Ir-rappreżentazzjoni grafika tat-temperatura permezz ta' *line-graphs*	Ħiliet: Isiru jafu kif it-tagħrif miġbur mill-qari tat-termometru; jissarraf fi grafs.
6.1.3 Ix-xita : il-kejl ta' l-ammont ta' xita f'Malta permezz tar-*rain-gauge* (pluvjumetru*)*	Ħiliet: Jagħrfu jużaw direttament dan l-istrument u jafu jiġbru tagħrif minn fuqu. Riżorsi: Pluvjumetru magħmul mit-tfal stess
6.1.4 Ir-rappreżentazzjoni grafika ta' l-ammont ta' xita bl-użu ta' *bar-graphs*	Ħiliet: Isiru jafu kif it-tagħrif miġbur mill-qari tal-pluvjumetru; dan jissarraf fi grafs.
6.1.5 Ir-riħ: nagħrfu d-direzzjoni permezz tal-pinnur	Ħiliet: Jagħrfu jużaw direttament dan l-istrument u jafu jiġbru tagħrif minn fuqu.
6.1.6 Ir-riħ: il-Warda ta' l-Irjieħ bil-Malti	Għerf: Biżżejjed jekk, f'dan l-istadju, jkunu jafu biss id-direzzjonijiet primarji u sekondarji (Tramuntana, Grigal, Lvant, Xlokk, Nofsinhar, Lbiċ, Punent, Majjistral).
6.1.7 Ir-riħ: nagħrfu l-qawwa tar-riħ permezz ta' l-anemometru	Ħiliet: Jagħrfu jużaw direttament dan l-istrument u jafu jiġbru tagħrif minn fuqu. Riżorsi: L-anemometru

6.2 Il-Pajsaġġ u l-Proċessi Fiżiċi

Miri tat-tagħlim	Noti
6.2.1 L-Arċipelagu Malti: il-Gżejjer Maltin u l-pożizzjoni tagħhom fil-Mediterran	Ħiliet: Tajjeb li t-tfal jitgħallmu jużaw il-ħiliet fl-użu tal-Warda ta' l-Irjieħ biex jagħrfu jindikaw il-pożizzjoni tal-Gżejjer Maltin fil-Baħar Mediterran imqabbla ma' gżejjer u pajjiżi oħra f'dan il-Baħar. Riżorsi: Mappa tal-Mediterran, Mappa tal-Gżejjer Maltin
6.2.2 Il-pajsaġġ Malti: kif issawwar il-blat ta' Malta	Fehma: Importanti t-tifsira ta' 'sedimenti' u 'sedimentarju' u 'saffi' Riżorsi: Kitba u stampi
6.2.3 Liema huma l-ħames saffi tal-blat	Ħiliet: Tpinġija tal-ħames saffi tal-blat Malti Fehma: Għarfien tal-blat Malti Riżorsi: Kitba u stampi ta' kampjuni differenti ta' blat f'Malta
6.2.4 X'inhuma fossili u kif ġew fis-saffi tal-blat f'Malta	Fehma: It-tifsira ta' 'fossila' Jagħrfu x'tip ta' kreatura jew parti minn kreatura (arzell, rizza, bebbuxu, sinna, rukkell tad-dahar, ħuta, xitla). Riżorsi: Kitba u xi stampi ta' fossili tipiċi Maltin
6.2.5 It-tifsira elementari ta' l-ambjent fiżiku Malti: • Għoljiet • Widien • Irdumijiet • Bajjiet • Għerien • Daħliet	Fehma: Jagħrfu elementi ewlenin ta' l-ambjent fiżiku Malti. Jagħrfu xi forzi li setgħu fasslu dawn il-forom jew elementi ġeografiċi (ġeneralment bl-ilma, bil-qawwa tal-baħar jew bit-terremoti) ; kif ukoll xi drabi bit-tibdil fit-temperatura ta' l-arja u saħansitra bil-qawwa tar-riħ.
6.2.6 Eżempju wieħed ta' kull karatteristika ġeografika msemmija f'6.2.5	Għerf: Biżżejjed jkunu jafu jsemmu eżempju wieħed ta' kull wieħed jew waħda li jeżistu fil-Gżejjer Maltin. Riżorsi: Stampi u ritratti mill-ambjent fiżiku Malti
6.2.7 Il-Baħar Mediterran: it-tliet fetħiet : il-Fliegu ta' Ġibilta`, il-Kanal tas-Swejz; id-Dardanelli	Ħiliet: Jagħrfu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jindikaw sewwa dawn id-daħliet fuq il-mappa. Riżorsi: Mappa tal-Mediterran

6.2.8 Nagħrfu dawn il-gżejjer tal-Mediterran: • Il-Gżejjer Baleariċi • Korsika • Sqallija • Sardenja • Kreta • Ċipru	Ħiliet: Jagħrfu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jindikaw sewwa dawn il-gżejjer fuq il-mappa. Riżorsi: Mappa tal-Mediterran
6.2.9 L-Ibħra li jinfdu miegħu: il-Baħar l-Iswed, il-Baħar l-Aħmar, l-Oċean Atlantiku	Ħiliet: Jagħrfu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jindikaw sewwa dawn l-ibħra jew oċeani fuq il-mappa. Riżorsi: Mappa tal-Mediterran
6.2.10 Nagħrfu l-pajjiżi kollha li jmissu mal-Mediterran u ninkludu l-Portugal	Ħiliet: Jagħrfu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jindikaw sewwa dawn il-pajjiżi fuq il-mappa. Riżorsi: Mappa tal-Mediterran

6.3 L-Użu ta' l-Art, Riżorsi u Tibdil

Miri tat-tagħlim	Noti
6.3 L-Użu ta' l-Art u tal-Baħar, Riżorsi u Tibdil	Attitudnijiet: Importanti li jifhmu l-kunċett li l-bniedem jibdel u juża' l-ambjent naturali biex ikun jista' jgħix aktar b'saħħtu, f'aktar kumdità u b'tama ta' kwalità ta' ħajja aħjar.
6.3.1 Bliet, irħula jew inħawi Maltin: • Il-Belt Valletta • Il-Birgu • Il-Gudja • Ir-Rabat (Malta) • Iċ-Ċirkewwa • Victoria • Ix-Xlendi • Tas-Sliema • Bormla • Marsaxlokk • Il-Mellieħa • L-Imġarr (Għawdex) • Marsalforn	Ħiliet: Ikunu jafu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jafu wkoll jindikawhom fuq il-mappa. Jagħrfu jgħidu f'liema raħal jew belt ikun jinsab bini indikat b'ritratt jew stampa. Riżorsi: Mappa tal-Gżejjer Maltin, stampi u ritratti ta' bini importanti ħafna f'dawn l-ibliet u l-irħula
6.3.2 Il-Biedja: Kif tinqasam il-biedja, jiġifieri xogħol fir-raba' u trobbija tal-bhejjem	Ħiliet : Jitgħallmu jagħrfu jiddistingwu dawn iż-żewġ setturi tal-biedja. Riżorsi: Kitba, stampi jew ritratti
6.3.3 Xi problemi fix-xogħol tal-bidwi u tar-raħħal	Għerf: M'hemmx għalfejn dettalji żejda: biżżejjed jissemmew problemi ewlenin bħal spejjeż kbar għall-għodda, trasport, mard ta' l-annimali u tal-ħxejjex, ħsarat mill-maltemp, ħamrija fqira, nuqqas ta' ilma għall-annimali jew għat-tisqija u kompetizzjoni mal-barranin. Ħiliet: Ikunu jafu jsemmu dawn il-problemi, jiddiskutu dwarhom u jiktbu fil-qosor fuqhom. Riżorsi: Kitba, stampi u filmati
6.3.4 Razzett u qasam modern tal-biedja	Ħiliet: Xi tfal ikunu kapaċi jwasslu l-esperjenzi tagħhom dwar xi razzett jew qasam tal-biedja, jew għax qrib darhom jew għax membri tal-familja jaħdmu dan it-tip t'ambjent. Riżorsi: Kitba, stampi, ritratti jew vidjow dwar razzett jew qasam modern f'Malta.

6.3.5 L-Oqsma Industrijali: tifsira	Fehma: M'hemmx għalfejn tifsira riġida u sterjotipata: wara li jkunu ddiskutew il-kunċett mal-għalliem, jitħallew ftit ħielsa biex jagħtu l-interpretazzjoni tagħhom. Ħiliet: Ikunu jafu jiddiskutu dan it-terminu u jkunu kapaċi jiktbu fil-qosor dwaru.
6.3.6 Il-fabbriki: tifsira	Fehma: M'hemmx għalfejn tifsira riġida u sterjotipata: wara li jkunu ddiskutew il-kunċett mal-għalliem, l-istudenti jitħallew ftit ħielsa biex jagħtu l-interpretazzjoni tagħhom. Ħiliet: Ikunu jafu jiddiskutu dan it-terminu u jkunu kapaċi jiktbu fil-qosor dwaru.
6.3.7 Il-fabbriki: importazzjoni ta' materja prima u esportazzjoni ta' prodotti lesti	Fehma: Juru li fehmu l-kunċett elementari ta' kif suppost taħdem fabbrika. Importanti li jifhmu t-termini: importazzjoni, materja prima, esportazzjoni u prodotti. Ikunu jafu jiddistingwu bejn materja prima u prodott lest. Riżorsi: Kitba u varjetà kbira ta' stampi bħala eżempji ta' dawn kollha
6.3.8 Nagħrfu fejn huma tnejn minn dawn l-oqsma industrijali: • ta' San Ġwann • tal-Marsa • ta' Kordin • tar-Rikażli • ta' l-Imrieħel • ta' Ħal Far • ta' Bulebel • tax-Xewkija	Ħiliet: Jafu jaqraw u jiktbu dawn l-ismijiet u jafu wkoll jindikaw posthom sewwa fuq il-mappa. (Tnejn minnhom biżżejjed għal skop ta' assessjar.) Riżorsi: Mappa tal-Gżejjer Maltin, stampi u ritratti

6.3.9 Trasport fuq l-Art: mezzi ta' trasport illum, bħal ma huma karozzi privati u mezzi pubbliċi jew kummerċjali bħal tal-linja, kowċis, taxis, *minibuses*, trakkijiet.	Għerf: Ikunu jafu jsemmu eżempji, bħalma huma karozzi privati u mezzi pubbliċi jew kummerċjali bħal tal-linja, kowċis, taxis, *minibuses*, trakkijiet, muturi u roti. Riżorsi : Kitba; stampi varji ta' xi wħud minn dawn il-mezzi li naraw f'Malta. It-tpinġija għandha tkun mezz biex inkunu ċerti li qed jifhmu t-terminu 'mezz ta' trasport'
6.3.10 Toroq moderni f'Malta: *bypasses, flyovers*	Fehma: Ikunu jistgħu jqabblu u jifhmu t-terminu 'modern'. Riżorsi: Kitba, stampi u ritratti b'referenza wkoll għal dak li kien hemm fl-imgħoddi.

6.3 Stili ta' ħajja u ħarsien ambjentali

Miri tat-tagħlim	Noti
6.4 Stili ta' ħajja u ħarsien ambjentali	Attitudnijiet: Marbuta ħafna man-nota f'6.3. It-tibdil li jwettaq il-bniedem irid ikun imsensel mas-sostenibbiltà, jiġifieri li kull element jew forma ambjentali trid tiġi użata bil-qies biex din titgawda u tintuża mill-ġenerazzjonijiet ta' warajna. Riżorsi: Kitba, stampi u tpinġija
6.4.1 Id-differenzi ewlenin bejn ħajja fil-kampanja u ħajja fl-ibliet Maltin	Fehma: Ikunu jafu jiddistingwu billi jagħrfu l-elementi bażiċi li jwasslu għal dawn id-differenzi fl-istil tal-ħajja. Tajjeb li jkunu jafu ftit vantaġġi u ftit żvantaġġi għal kull għażla minnhom (jekk ngħixu fil-kampanja jew fl-ibliet). Riżorsi: Kitba, stampi, ritratti u vidjows tal-ħajja fl-ibliet u fil-kampanja
6.4.2 Il-ħajja tal-bdiewa fil-kampanja Maltija	Fehma: Jafu jesprimu l-ideat tagħhom dwar din l-istil ta' ħajja permezz ta' tpinġija, qari, kitba, tifsira orali. Importanti li ma tiffurmax stampa wisq romantika; xi żvantaġġi għandhom jissemmew ukoll. Riżorsi: Kitba, stampi u ritratti, u t-tpinġija tat-tfal stess
6.4.3 Tniġġis li jsir minħabba ċerti fabbriki	Fehma: Jafu xi jfisser tniġġis u kapaċi jiddiskutu, jaqraw u jiktbu b'mod ħafif dwar dan is-suġġett. Għandhom ikunu evitati referenzi għal ismijiet xjentifiċi tas-sorsi tat-tniġġis. Għandu jissemma wkoll tniġġis li ma jistax jitwassal grafikament, bħalma huwa dak li jsir permezz ta' ħoss jew storbju, irwejjaħ, barra pressjoni żejda ta' xogħol u attività industrijali fi spazji ristretti wisq jew iffullati. Riżorsi: Stampi u ritratti ta' fabbriki f'Malta fejn jidhru ċari eżempji ta' tniġġis: skart mitfugħ bl-addoċċ, ċmieni jdaħħnu
X'ikun riċiklaġġ u ftit eżempji ta' kif jista' jsir (metalli, karta u ħġieġ)	Fehma: Ikollhom tagħrif bażiku kif isir ir-riċiklaġġ u għalfejn isir. Riżorsi: Kitba, stampi u filmati ta' dawn il-proċessi industrijali

6.4.5 It-tniġġis ta' l-arja u t-traffiku	Fehma: Jagħtu eżempji ta' tniġġis bħal duħħan ħiereġ mill-pajpijiet ta' l-ekżost. Għandu jissemma wkoll tniġġis li ma jistax jitwassal grafikament, bħalma huwa dak li jsir permezz ta' l-istorbju mill-magni u mill-ħornijiet tal-karozzi. Riżorsi: Kitba, stampi u ritratti tat-traffiku qawwi f'Malta fejn jidhru ċari eżempji ta' tniġġis bħal duħħan ħiereġ mill-pajpijiet ta' l-ekżost
6.4.6 Is-sigurta` fit-toroq u l-imġiba tagħna	Attitudnijiet: Ikunu kapaċi jiddiskutu dwar l-imġiba ideali fit-toroq, kemm tagħhom stess bħala pedestrijani u kemm dwar l-adulti, bħala sewwieqa. Din il-mira tintrabat ma' 6.3.9 u mas-sillabu ta' l-aspett ċiviku. Riżorsi: Kitba, stampi gwida dwar l-edukazzjoni taċ-ċittadini fit-triq

PROGRAMM

Is-Sitt Sena
L-Ambjent Soċjali

6.1 Jien u l-Oħrajn

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.1.1 Jagħrfu kif huma jagħmlu parti minn grupp u kif għandhom rwol fil-grupp	Dawn l-esperjenzi ta' tagħlim ikomplu jiżviluppaw fit-tfal l-aspetti soċjali tal-ħajja ta' l-individwu u r-rabta tiegħu/tagħha mas-soċjetà. Ara wkoll it-tema *Insewwu l-Konflitti* fit-Tema *Ir-Relazzjonijiet* u t-tema *Insolvu l-Problemi* fit-Tema *L-Iżvilupp Spiritwali u Morali* fil-PSD. F'din il-mira t-tfal huma mistennija jiddeskrivu bil-kliem u bil-kitba l-esperjenzi pożittivi tagħhom fil-grupp. Huma jiddeskrivu bil-kitba min huma 'l-oħrajn'— 'oħrajn' fil-qrib (familja, sħab tal-klassi), 'oħrajn' inqas fil-qrib (ġirien, nies tal-lokalità), oħrajn' 'il bogħod (nies f'pajjiżi oħra fl-Ewropa u fid-dinja).
6.1.2 Juru ħiliet differenti meħtieġa għall-ħajja tal-grupp	Juru li jafu jisimgħu 'l-oħrajn, jiddiskutu, jaħdmu flimkien bħala grupp, jaraw id-differenzi bejniethom u jaċċettawhom fi kliemhom u bl-imġiba tagħhom, isolvu xi konflitti li jinqalgħu, juru sens ta' *leadership* billi jwasslu xi messaġġ lill-grupp, jgħinu biex jissolvew xi konflitti, jorganizzaw xi attività.
6.1.3 Jibdew jifhmu kif is-sens ta' solidarjetà jagħmilna aktar qrib ta' l-oħrajn	Iwieġbu mistoqsijiet dwar sitwazzjonijiet ta' solidarjetà; jirrekordjaw b'kitba f'għamla ta' paragrafu esperjenzi ta' solidarjetà, fil-ħajja personali u dik ta' l-oħrajn. Isemmu eżempji ta' solidarjetà fl-Ewropa, eż. għajnuniet fi flus waqt diżastri naturali, il-ħarsien tad-drittijiet tal-bniedem, għajnuna umanitarja f'postijiet ta' konflitt u gwerra, il-koperazzjoni fil-ġlieda kontra l-kriminalità.

6.2 Komunikazzjoni

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.2.1 Jifhmu kif il-komunikazzjoni soċjali tgħin liċ-ċittadin jgħix f'aktar demokrazija	Permezz ta' dawn l-esperjenzi l-istudenti jifhmu aktar kif il-komunikazzjoni ma' l-oħrajn u ma' l-istituzzjonijiet fis-soċjetà hija l-bażi ta' ħajja demokratika għaċ-ċittadini. Irreferi għat-Temi *Il-Komunikazzjoni* u *Ir-Relazzjonijiet* fil-programm tal-PSD. Hawnhekk it-tfal huma mistennija jkunu jafu jidentifikaw bil-kliem u bil-kitba simboli ta' komunikazzjoni, bħal Lingwa. Jiddeskrivu bil-kliem u bil-kitba kif l-istituzzjonijiet soċjali (il-Familja, il-Partiti Politiċi, il-Gvern, il-Kunsill Lokali u l-Media) isaħħu l-komunikazzjoni soċjali.
6.2.2 Jifhmu kif id-demokrazija għaċ-ċittadin tissaħħaħ b'komunikazzjoni effettiva u kif il-komunikazzjoni tgħin u ssaħħaħ il-ħajja taċ-ċittadin fis-soċjetà	Isemmu u jiddeskrivu fatturi li jgħinu l-komunikazzjoni, bħal tisma' u tifhem aktar 'l-oħrajn, l-użu tal-mezzi ta' komunikazzjoni (ġurnali, kotba, radju, televixin, ċinema), l-espressjoni ta' ideat differenti u r-rispett lejn dawn l-ideat, id-diskussjonijiet privati u fil-pubbliku, l-aċċettazzjoni ta' nuqqas ta' qbil u konflitti bħala parti mill-interazzjoni soċjali u l-ħila li ssolvi dawn il-konflitti.
6.2.3 Jesperimentaw bl-email u l-Internet biex jikkomunikaw ma' tfal oħra fl-Ewropa u jsaħħu l-valuri ta' ħbiberija u solidarjetà	Isemmu eżempji ta' komunikazzjoni mill-Proġett ta' l-iskola fil-programm Socrates biex juru l-valuri tal-ħbiberija u paċi bejn it-tfal fl-Ewropa u fid-dinja. Jistgħu jieħdu xi wħud minn dawn l-eżempji u jiktbuhom man-noti ta' l-Istudji Soċjali.

6.3 Jien u l-Ambjent

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.3.1 Jibdew jagħrfu u jifhmu kif is-soċjetà hi organizzata f'arranġamenti soċjali jew istituzzjonijiet	It-tfal jifhmu aktar x'inhu l-ambjent soċjali billi jagħrfu kif il-bniedem organizza aħjar is-soċjetà meta waqqaf l-istituzzjonijiet biex jaqduh fil-bżonnijiet differenti tiegħu. Biżżejjed f'dan il-livell deskrizzjoni ħafifa u diskussjoni żgħira fuq dawn it-tliet istituzzjonijiet: il-Familja, l-Edukazzjoni, is-Saħħa. Biex juru li qegħdin jaħdmu ma' din il-mira ta' tagħlim, it-tfal jagħtu deskrizzjoni tal-Familja, l-Edukazzjoni, is-Saħħa u jagħmlu diskussjoni żgħira dwar dawn. Issir ukoll diskussjoni bħala klassi jew fi gruppi dwar ir-relazzjoni tagħna ma' dawn it-tliet istituzzjonijiet. Tkompli d-diskussjoni bil-kliem u bil-kitba dwar ir-relazzjoni ta' dawn l-istituzzjonijiet mas-soċjetà: x'qed tieħu s-soċjetà mill-familja? Mis-sistema ta' l-edukazzjoni? Mis-servizzi tas-saħħa? Hawnhekk tajjeb li tiġi enfasizzata r-rabta ta' dawn l-istituzzjonijiet mas- soċjetà.
6.3.2 Jagħrfu u jifhmu kif dawn l-istituzzjonijiet insibuhom f'Malta, fl-Ewropa u fid-dinja	Ikunu jafu li l-Unjoni Ewropea għandha liġijiet li jħarsu l-familja, l-edukazzjoni, is-saħħa, eż. drittijiet tat-tfal, drittijiet ta' *leave* mix-xogħol għall-ommijiet u missirijiet li jkunu għadhom irabbu tfal żgħar, programmi ta' edukazzjoni u taħriġ, liġijiet dwar is-saħħa tal-ħaddiema fuq il-post tax-xogħol.
6.3.3 Jaraw l-Unjoni Ewropea bħala istituzzjoni b'saħħitha li tħares id-drittijiet tal-bniedem	Tassigura l-benefiċċji waqt il-mard; tirregola l-pensjoni għal min jirtira mix-xogħol.
6.3.4 Ikunu jafu li l-Unjoni Ewropea għandha regoli (direttivi) fl-interess ta' l-ambjent	Biżżejjed insemmu l-eżempju tal-Magħtab u ta' l-*engineered landfills* f'Malta biex infiehmu lit-tfal dwar ir-regoli jew direttivi ta' l-Unjoni Ewropea dwar il-ħarsien ta' l-ambjent. Tajjeb insemmu hawnhekk ir-rabta bejn l-ambjent, l-iżvilupp, il-wirt storiku u s-saħħa.

PROGRAMM

Is-Sitt Sena
L-Ambjent Storiku

6.1 Iż-żmien preistoriku u l-ewwel nies li għexu f'Malta

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.1.1 Ikunu jafu fuq l-ewwel nies f'Malta u x-xogħol tagħhom	It-tfal għandhom ikunu jafu li • l-ewwel nies ġew minn Sqallija billi dan kien l-aktar post fil-qrib. Huma ġew fuq xi ċatra jew speċi ta' *raft*. • l-ewwel xogħol tagħhom kien ta' xi bdiewa, rgħajja, kaċċaturi jew sajjieda. • l-għanijiet ta' l-ewwel nies fix-xogħol tagħhom kien li joħolqu għajxien tajjeb għalihom u għal nieshom, jiksbu tagħrif biex inaqqsu t-tbatija u joħolqu ħwejjeġ sbieħ.
Ikunu jafu dwar it-twemmin reliġjuż ta' l-ewwel nies f'Malta	It-tfal għandhom ikunu jafu li • dak iż-żmien in-nies li kienu jgħixu f'Malta kienu jaduraw allat foloz. • huma kienu bnew ħafna tempji differenti lil dawn l-allat. • huma kienu jużaw ġebel kbir u li dan il-ġebel kienu jeħduh minn post għall-ieħor billi jġorruh fuq ġebel tond iżgħar. • nstabu fdalijiet differenti ta' dawn l-imqades f'postijiet differenti f'pajjiżna. Referenza: Id-Denfil 6, Paġni 32-36, 48-50 Ikunu jafu fuq l-Ipoġew ta' Ħal Saflieni u t-tempju tal-Ġgantija. Dettalji dwar tempji oħra m'hemmx għalfejn jiġu studjati. Huma mistennija li jkunu jafu xi jfissru dawn il-kliem: menħir, *dolmen*, Neolitiku, Megalitiku, Ipoġew u *'Sancta Sanctorum'*.

6.1.2 Jifhmu għala Għar Dalam hu importanti fl-istudju tal-preistorja ta' Malta Jifhmu l-vantaġġi li sab l-ewwel bniedem f'Malta	It-tfal għandhom jifhmu li: • kien hemm żmien li ma għandna xejn bil-miktub dwaru u li nafu fuqu biss mill-fdalijiet li nstabu mill-arkeoloġi. • Għar Dalam huwa l-akbar xhieda li Malta mhux dejjem kienet gżira. Hemmhekk instabu għadam ġebli jew fossili ta' ippopotami, iljunfanti, ċriev, orsijiet u bhejjem oħra kbar u slavaġ li qatt ma setgħu jgħixu fi gżira hekk żgħira fejn l-ikel u xorb qatt ma kienu biżżejjed. • għalhekk Malta kienet magħquda ma' l-Ewropa u forsi wkoll ma' l-Afrika. Huma mistennija li kienu jafu xi jfissru l-kliem 'preistorja' u 'arkeoloġija'. Jifhmu li hawn Malta dawn in-nies sabu vantaġġi kbar. Uħud minn dawn il-vantaġġi kienu li l-klima kienet tajba biex tkabbar l-uċuħ, li kien hemm il-baħar fil-qrib fejn seta' jsir is-sajd, li setgħu jikkaċċjaw u li l-ġebla tal-franka li sabu hawn Malta kienet tajba għall-bini.
6.1.3 Jifhmu li l-bniedem beda jagħmel progress kbir minn dak iż-żmien meta ma kellu l-ebda kumditajiet	Il-progress li beda jsir • fl-għodda li kien juża • fil-bini tad-djar tiegħu u fil-bini tat-tempji • fil-biċċiet tal-baħar li kien juża
6.1.4 Ikollhom tagħrif dwar il-fdalijiet preistoriċi li nstabu u jkunu jafu jinterpretaw dawn il-fdalijiet	• Il-menħir u d-*dolmen* • Tinqix u tpinġija • Ġiżirani, fajjenza u statwi li nstabu

6.2 Il-Miġja ta' San Pawl f'Malta

Miri ta' Tagħlim		Noti
6.2.1	Ikunu jafu l-ġrajja tan-nawfraġju ta' San Pawl	Għandha tingħata importanza lir-rakkont tal-miġja ta' San Pawl kif imsemmi fl-*Atti ta' l-Appostli*. Referenza: Id-Denfil 4 paġni 52-55
6.2.2	Jifhmu għala San Pawl kellu jagħmel dan il-vjaġġ u l-importanza għalina l-Maltin ta' din il-ġrajja Jifhmu kif dan ta l-ewwel spinta lit-twemmin nisrani f'pajjiżna	• L-akkużi li saru kontrieh • It-talba tiegħu biex jitressaq quddiem qorti f'Ruma bħala ċittadin Ruman • Id-dħul tat-twemmin Nisrani f'pajjiżna • Il-laqgħa tajba li offrew il-Maltin • Il-fejqan ta' missier Publiju u l-ħatra tiegħu bħala Isqof ta' gżiritna • Minkejja dan mhux il-Maltin kollha saru Nsara mill-ewwel billi kien għad baqa' mexxejja pagani. Xhieda ta' dan huma l-imqades ta' l-allat tar-Rumani li baqgħu miftuħa għall-qima eż. Tas-Silġ.
6.2.3	Jaraw kif din il-ġrajja għadha ħajja fostna billi Malta baqgħet tħaddan it-twemmin Nisrani sal-lum	It-Twemmin Nisrani baqa' nieżel sa żmienna u hu wieħed mis-sisien tal-kultura tagħna.
6.2.4	Ikunu konxji tal-postijiet marbuta mal-miġja ta' San Pawl f'Malta. Jempatizzaw kif ħassew ruħhom il-Maltin meta laqgħu fosthom lil San Pawl	Ismijiet ta' postijiet marbuta ma' San Pawl li jinsabu f'Malta eż. il-Bajja ta' San Pawl, Għajn Rażul, San Pawl Milqi, il-Knisja tal-Ħuġġieġa, il-Grotta tar-Rabat

6.3 L-Assedju l-Kbir ta' l-1565

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.3.1 Ikollhom tagħrif dwar il-fortifikazzjonijiet li kienu jeżistu f'Malta qabel l-Assedju l-Kbir	La Vallette ried jibbaża d-difiża l-aktar fuq il-fortifikazzjonijiet ta' madwar il-Port il-Kbir billi l-Imdina u ċ-Ċittadella f'Għawdex kienu dgħajfa għax kienu 'l bogħod mill-bqija tad-difiża ta' l-Ordni. Il-fortifikazzjonijiet ta' madwar il-Port il-Kbir kienu • l-Isla, imħarsa mill-Forti San Mikiel • il-Birgu, imħares mill-Forti Sant'Anglu • Forti Sant'Iermu, fit-tarf ta' l-Għolja Xiberras
Ikunu jafu l-ġrajjiet ewlenin ta' l-Assedju l-Kbir	Il-punti prinċipali għandhom ikunu • Il-flotta Torka tasal Malta u titħalla fil-port ta' Marsamxett • It-Torok jagħmlu l-kamp tagħhom il-Marsa u jibdew l-attakk fuq Sant'Iermu • Wara huma jattakkaw lill-Birgu u l-fortizza ta' San Mikiel • It-Torok jirbħu Sant'Iermu • It-Torok ma setgħux jirbħu l-fortizzi l-oħra • Meta ġriet l-aħbar li waslet l-għajnuna minn barra lill-Ordni, it-Torok qabdu x-xwieni tagħhom u telqu lura lejn pajjiżhom Referenza: Id-Denfil 5, paġni 131-132, Id-Denfil 6, paġni 163-166
6.3.2 Jifhmu għala t-Torok attakkaw lil Malta	Ir-raġunijiet prinċipali kienu • Il-qagħda stateġika ta' Malta f'nofs il-Mediterran • Il-kwistjoni tar-reliġjon (dik Nisranija kontra dik Islamika) • L-Ordni ta' San Ġwann minn dejjem kienet l-għadu kbir tat-Torok eż. l-attakki fuq ix-xwieni Torok
Jifhmu d-diffikultajiet li kellhom iħabbtu wiċċhom magħhom iż-żewġ naħat	Il-punti prinċipali huma: • It-Torok kellhom iżjed suldati mill-Ordni ta' San Ġwann. • Il-Kavallieri u l-Maltin kienu magħluqa ġewwa l-fortizzi li kienu b'saħħithom u armati tajjeb.

	• It-Torok riedu jirbħu lil Malta fi żmien qasir għaliex beżgħu mill-maltemp tax-xitwa billi kienu 'l bogħod minn pajjiżhom. • It-Torok kienu qegħdin jibżgħu li tasal l-għajnuna lill-Ordni mill-pajjiżi Nsara. • It-Torok ma sabux x'jieklu u x'jixorbu billi l-Maltin qerdu kollox qabel ma ngħalqu fil-fortizzi. B'hekk sabu nuqqas ta' ilma fi żmien is-sħana kbira tas-sajf. • It-Torok kellhom jippruvaw jixxabbtu mas-swar. • It-Torok ma setgħux iħaffru mini taħt is-swar tal-fortifikazzjonijiet minħabba l-blat iebes ta' Malta. • Kien hemm nuqqas ta' ftehim bejn il-kapijiet Torok. • It-Torok riedu jieħdu ħsieb il-flotta tagħhom billi din kienet l-uniku mezz li setgħu jużaw biex imorru lura lejn pajjiżhom.
6.3.3 Janalizzaw x'kienet tfisser għal Malta u għall-Ordni ta' San Ġwann din ir-rebħa	• Malta dehret bħala t-tarka tal-Kristjaneżmu u t-Torok ma reġgħux attakkawna. • Il-Prinċpijiet Insara fiehmu iżjed l-importanza ta' Malta u għenu bil-flus fil-bini tal-belt Valletta li beda dritt wara. • Il-Kavallieri bdew jissejħu Kavallieri ta' l-Ordni ta' Malta u issa ntrabtu iżjed mill-qrib ma' pajjiżna billi ddeċidew li jibqgħu hawn. • Il-ġid f'pajjiżna beda jikber u Malta bdiet it-triq tal-progress.
Ikunu konxji li dawn il-fortifikazzjonijiet għadhom wieqfa sal-ġurnata tal-lum	Jifhmu li ħafna mill-fortifikazzjonijiet li ntużaw matul l-Assedju l-Kbir ġew restawrati u għadhom jidhru sal-lum eż. Sant'Anġlu u Sant'Iermu.
6.3.4 Jaraw u jifhmu l-fortifikazzjonijiet li kienu jeżistu minn pjanti u stampi	Ikunu jafu u jifhmu l-pożizzjoni strateġika tal-postijiet ewlenin li ntużaw matul l-Assedju l-Kbir.

6.4 Il-Bini tal-Belt Valletta

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.4.1 Ikunu jafu dwar il-preparamenti li saru minn qabel u dwar il-bini ta' din il-belt innifisha	It-tfal għandhom ikunu jafu l-punti prinċipali fil-bini tal-belt Valletta. • Il-pjanta għal din il-belt (forma ta' grada bi triq dawra mejt madwarha) • L-għajnuna li ngħatat lill-Ordni • L-għażla ta' l-isem għal din il-belt • Il-ħaddiema li nġabu biex ix-xogħol isir malajr • Ma saret l-ebda parti riżervata għall-kavallieri biss *(Collachio)* • Il-ġebel għal bini inqata' mill-Mandraġġ • L-Ordni tmur tgħix fil-belt il-ġdida fl-1571. Referenza: Id-Denfil 5, paġni 136-139.
Ikunu jafu dwar ix-xogħol ta' l-arkitetti Laparelli u Ġlormu Cassar	• Laparelli fassal il-pjanta tal-belt Valletta. • Ġlormu Cassar kompla x-xogħol fuq il-belt Valletta u fassal ħafna mill-bini li hemm ġewwa l-belt.
6.4.2 Jifhmu għala nbniet din il-belt	• Il-ħerba kbira li ħalla l-Assedju l-Kbir fuq il-fortifikazzjonijiet ta' madwar il-Port il-Kbir • Il-biża' ta' attakk mill-ġdid mit-Torok • Il-pożizzjoni strateġika ta' l-Għolja Xiberras bħala peniżola li kienet tħares fuq il-portijiet il-kbar
6.4.3 Ikollhom tagħrif dwar il-bini importanti li hemm f'din il-belt li għadu jeżisti sal-lum	• Il-palazz tal-Gran Mastru • Il-bereġ tal-kavallieri • Il-Kon-Katidral ta' San Ġwann • Is-Sagra Infermerija

Jifhmu u japprezzaw is-sbuħija ta' din il-belt	• Belt kapitali ta' mexxejja nobbli u sinjuri • Regoli biex tinżamm is-sbuħija tal-belt eż. tiżjin fil-kantunieri u skultura • Bini ieħor li jsebbaħ fil-belt eż. il-bini ta' knejjes, funtani u monumenti • Spinta lill-kultura eż. il-bini tat-teatru • Il-bini tad-djar privati
6.4.4 Ikunu esposti għall-belt kapitali ta' pajjiżna jew bi żjara għal hemmhekk inkella permezz ta' varjetà kbira ta' sorsi viżwali	Jingħataw l-opportunità li jżuru l-belt Valletta jekk dan ikun possibbli. L-użu ta' sorsi viżwali għandu jkun inkoraġġut biex jifhmu aħjar l-importanza stateġika u s-sbuħija ta' din il-belt.

6.5 Sehem Malta fit-Tieni Gwerra Dinjija

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.5.1 Ikollhom tagħrif dwar x'kien jiġri fil-gwerra Ikollhom tagħrif dwar l-għajnuna li waslet Ikunu jafu dwar l-għotja tal-*George Cross* lil Malta u x'wassal għal din l-għotja	• It-tbatija kbira u l-ġuħ u l-għaks li sofrew il-Maltin • Il-ħbit mill-ajru u l-ħsara fil-bini • L-użu tax-xelters • Id-difiża ta' Malta matul il-gwerra Ikunu jafu l-importanza tal-wasla tal-Konvoj ta' Santa Marija. • Il-kuraġġ kbir tal-Maltin • L-għotja tal-*George Cross* bħala rikonoxximent tal-qlubija tal-Maltin u s-sagrifiċċju li kienu qegħdin jagħmlu Referenza: Id-Denfil 6, paġni 202-210
6.5.2 Jifhmu x'kienet tfisser din il-gwerra għal Malta u janalizzaw il-qagħda ta' Malta matul din il-gwerra	• Għaliex inqalgħet din il-gwerra • Il-pożizzjoni strateġika ta' Malta • L-effetti li Malta kienet qrib l-Italja • Storja ta' tbatija u ta' qtigħ il-qalb
6.5.3 Jifhmu t-tibdil li sar fil-mentalità f'pajjiżna wara l-gwerra	Jifhmu li din il-gwerra ġabet tibdil fil-mentalità tal-Maltin li issa kienu tħalltu sew mal-barrani. B'hekk huma ddakkru wkoll mill-istil ta' ħajja tagħhom u mill-kultura tagħhom.
6.5.4 Jaraw sorsi viżwali tas-sitwazzjoni li kienet tinsab fiha Malta u jinterpretaw kif kienu jħossu ruħhom in-nies f'dak iż-żmien	Jimmaġinaw kif kienet il-qagħda tan-nies differenti f'Malta u l-aspirazzjonijiet tagħhom f'dawk iż-żminijiet diffiċli.

6.6 Il-Jiem Nazzjonali ta' Malta

Miri ta' Tagħlim	Noti
6.6.1 Ikollhom tagħrif dwar il-Jiem Nazzjonali Jum il-Vittorja Is-*Sette Giugno* Jum l-Indipendenza Jum ir-Repubblika Jum il-Ħelsien	It-tfal għandhom ikunu jafu dwar • Il-kontribut tal-Maltin matul l-Assedju l-Kbir u t-Tieni Gwerra Dinjija • Il-ġrajja tas-*Sette Giugno* fil-qasir • It-talba tal-Gvern Malti biex Malta ssir pajjiż li jmexxi lilu nnifsu u kif din it-talba ntlaqgħet mill-Ingliżi • Il-kostituzzjoni l-ġdida li fissret it-tneħħija tar-Reġina ta' l-Ingilterra minn Kap ta' l-Istat u tar-rappreżentant tagħha f'Malta, il-Gvernatur Ġenerali • It-tmiem tal-ftehim bejn Malta u l-Ingilterra li permezz tiegħu it-truppi Inglizi kienu baqgħu hawn Malta
6.6.2 Jifhmu x'wassal għal dawn il-kisbiet u janalizzaw l-importanza tal-ġrajjiet li l-Jiem Nazzjonali jirrappreżentaw	• Jifhmu l-importanza tat-tmienja ta' Settembru għal Malta li rnexxielha tirreżisti lill-għadu tagħha. (it-Torok fl-Assedju l-Kbir ta' l-1565 u t-tmiem tat-Tieni Assedju fl-1943) • Jifhmu kif l-irvellijiet tas-*Sette Giugno* wasslu għall-kostituzzjoni ta' l-1921. • Jifhmu kif Malta saret nazzjon independenti fl-1964 u t-tmexxija ta' l-affarijiet kollha għaddiet f'idejn il-Gvern Malti. • Jifhmu kif bil-Kostituzzjoni ta' l-1974 il-Kap ta' l-Istat Malti beda jkun Malti li jinħatar mill-Parlament Malti • Jifhmu kif bit-tmiem tal-bażi militari Ingliża f'Malta fl-1979 l-ekonomija ta' Malta ma baqgħetx tiddependi min-nefqa tas-servizzi Ingliżi iżda mill-industrija u s-servizzi.
6.6.2 Jifhmu l-iżvilupp kostituzzjonali ta' Malta u t-tibdil u l-kontinwità li kien hemm matul iż-żmien	Jifhmu kif il-Maltin bdew jiksbu d-drittijiet tagħhom bħala nazzjon bil-mod il-mod u kif il-kisbiet li għamlu l-Maltin kienu mibnija waħda fuq oħra.
6.6.4 Jifhmu kif il-Maltin ħassew irwieħhom f'dak iż-żmien u x'aspirazzjonijiet oħra kellhom	Jiżviluppaw sens ta' empatija taċ-ċirkustanzi differenti li jirrappreżentaw dawn il-Jiem Nazzjonali.